

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πέμπτος

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἰ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἰτησιαί.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6. 12 Φεβρουαρίου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΜΑΝΘΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Μάνθος Ὀικονόμος

Ὁ Μάνθος Οἰκονόμος, γραμματεὺς τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, οὗ ἡ σύνεσις εἶχε καταστῆ παροιμιακὴ, —γνωστὴ εἶναι ἡ ἡπειρωτικὴ παροιμία «Τοῦ περὶ τοῦ Μάνθος», ταυτίζοντος τῷ αὐτῷ ἔφα τῶν ἀρχαίων, —σπουδαίαν κατέχει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος θέσιν, οὐ μόνον διότι ἡ μεσολάβησις αὐτοῦ μέγα δυνάμενον παρὰ τῷ βεζίρῃ πολλοὺς τῶν δημογενῶν ἔσωσε κατὰ διαφόρους περιστάσεις, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τῆς ὑπηρεσίας πρὸ πάντων, ἣν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν προσήνεγκε, μυήσας εἰς τὴν Φιλικὴν Ἑταιρίαν τοὺς πλείστους τῶν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ δεσπότου τῶν Ἰωαννίνων ὑπηρετούντων Ἑλλήνων, ὧν διαπρεπέστεροι εἰσὶν ὁ Καραϊσκάκης, ὁ Ἀνδρουτζος, ὁ Γρίβας κλπ. Ὁ Μάνθος καθ' ἣν στιγμὴν ἀπεκλείσθη ὁ Ἀλῆς συνελήφθη ὑπὸ τῶν Σουλτανικῶν καὶ ἐκαρτομήθη ἐν Μετζόβῳ. —Τὸ πρωτότυπον τῆς ὑπογραφῆς του ἀπεστάλη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ κ. Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου.

Σ. τ. Δ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΑΡΡΟΥΣ

Ἐκ τῶν τοῦ Σαμουὴλ Σμύλς.

Ἡ τρικυμία καταδεικνύει τὴν ἐπιδεξιότητα τοῦ ναύτου· ἡ ἀνδρεία τοῦ στρατιώτου μετρεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης. Ἐν ταῖς στιγμαῖς δὲ μᾶλλον τῶν κινδύνων διδασκόμεθα νὰ γνωρίζωμεν κάλλιον τοὺς ἀνθρώπους.

ΔΑΝΙΗΛ.

Ἐὰν διανοεῖσαι νὰ ἐπιχειρήσῃς εὐγενῇ ἐπιχείρησιν, καὶ νὰ μὴ ἀποκάμῃς μέχρι τῆς ἐπιτυχοῦς αὐτῆς ἀποπερατώσεως, πρέπει ἡ καρδίᾳ σου νὰ συντριβῇ ἐν τῷ ἀγῶνι. Ἐὰν δύνησαι νὰ ὑπερνικήσῃς οἷονδήποτε πρόσκομμα, τότε ἡ ὥρα ἤγγικε. —Θάρρος γενναία ψυχὴ! Σὺ θὰ λάβῃς τὴν ἀμοιβήν, Σὺ θὰ φθάσῃς εἰς τὸν σκοπόν.

Κ. ΜΑΚΑΓ.

Τὸ ἡρωϊκὸν παράδειγμα τῶν παρελθόντων χρόνων εἶναι ἡ κυρία πηγὴ τοῦ θάρρους ἐκάστης γενεᾶς. Οἱ ἄνθρωποι βαδίζουσιν ἡρέμα πρὸς τὰς ἐπικινδυνωδεστέρας τῶν ἐπιχειρήσεων,

ΤΟΜΟΣ Ε' — 1878.

ἐλκόμενοι πρὸς τὰ πρόσω ὑπὸ τῆς σκιᾶς τῶν γενναίων, οἵτινες δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ζωῇ.

HELPS.

Ὁ κόσμος ὀφείλει πολλὰ εἰς τοὺς ἀνδρείους ἄνδρας καὶ γυναῖκας. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τῆς φυσικῆς βίωσιν, ἐν ἣ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξισωθῶμεν πρὸς τὰ ζῶα. Ὁ γενναῖος, ὁ σιωπηλῶς ἐργαζόμενος, ὁ ὑφιστάμενος πολλὰς πικρίας ἐκ τοῦ πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ κατῆκον ἔρωτος, πράττει ἔργα ἡρωϊκώτερα τῶν ἔργων τῆς φυσικῆς ἀνδρείας, ἣν ἀνταμείβουσι διὰ τιμῶν καὶ ἀξιοματίων ἢ διὰ δαφνῶν συνήθως βεβαυμένων εἰς τὸ αἶμα.

Ἡ ἠθικὴ τόλμη χαρακτηρίζει τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναίκος· ἡ τόλμη τοῦ λέγειν τὸ ἀληθὲς, τοῦ εἶναι δίκαιον καὶ ἐντιμον, τοῦ ἀνθίστασθαι εἰς τὸν πειρασμὸν καὶ τοῦ ἐκπληροῦν τὸ καθήκον. Ἀνὴρ ἢ γυνὴ μὴ ἄτοχοι τῆς ἀρετῆς ταύτης δυσκόλως δύνανται νὰ διατηρήσωσι τὰς λοιπὰς.

Ἐκάστη πρόοδος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἀνθρώπων παρήχθη ἐν τῷ μέσῳ δυσχερειῶν καὶ ἀντιδράσεων. Ἀπεπεραχθῶν δὲ καὶ ἐς ἐρεῶν δι' ἀνθρώπων ἀτρομήτων καὶ καρτερικῶν, ὑπερτερούντων τὸν πλησίον κατὰ τὸν νοῦν. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ μεγάλοι ἐφευρεταί, οἱ μεγάλοι φιλοπάτριδες ἄνδρες καὶ οἱ μεγάλοι ἐργάται. Οὐδεμία ἔσως ἀρετὴ ἢ διδασκαλία ὑπῆρξεν, ἥτις ὅπως ἀναγνωρισθῇ δὲν εἶχε νὰ παλαίσῃ κατὰ τῆς συκοφαντίας, τῆς διαβολῆς καὶ τῆς καταδιώξεως. «Πανταχοῦ, λέγει ὁ Χάινε, ὅπου μέγας νοῦς ἐξήνεγκε τὰς ιδέας του, ἀπήντησε τὸν κρατίου τύπον.»

Οἱ Ἀθηναῖοι κατεδίκασαν τὸν Σωκράτην νὰ πίνῃ τὸ κώνειον διότι αἱ διδασκαλαὶ αὐτοῦ ἤσαν ἀντίθετοι πρὸς τὰς προλήψεις καὶ πρὸς τὰς φατρίας τῶν χρόνων ἐν οἷς ἔζη. Κατηγορήθη ὅτι διέφθειρε τὴν νεολαίαν τῶν Ἀθηνῶν ἐξεγείρων αὐτὴν κατὰ τῶν πολιούχων θεῶν, τῶν ἀνεγνωρίστων ὑπὸ τῆς πολιτείας. Εἶχε δὲ τὴν γενναϊότητα νὰ καταφρονήσῃ οὐ μόνον τὴν τυραννικὴν τῶν δικαστῶν του, οἵτινες κατεδίκασαν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν δῆμον, ὅστις δὲν ἠδύνατο νὰ νοήσῃ τὴν διδασκαλίαν του.

Πόσοι δὲ μεγάλοι ἄνδρες καὶ ἰδεολόγοι δὲν κατεδιώχθησαν ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας!

Ὁ Γαλιλαῖος εἶναι εἰς τούτων, ὁ Ρογγῆρος

Βάκων, ὁ Ὁκαμ, εἰς τῶν ἀρχαιοτέρων φιλοσόφων Ἀγγλων, ὁ Βεζάλ, οἱ μαθηταὶ τοῦ Κοπερνίκου, ὁ Νεύτων, ὁ Σπινόζας, ἡ φιλοσοφία τοῦ Καρτεσίου.

Ὀντως δὲ δὲν ὑπάρχει ἀνακάλυψις εἴτε ἐν τῇ φυσικῇ ἱστορίᾳ, εἴτε ἐν τῇ φυσικῇ, περὶ τῆς ἀποίας στενοὶ νόες καὶ προκατειλημμένοι δὲν εἶπον ὅτι ἔφευρεν εἰς τὴν ἀθείαν.

Μεγάλοι τινὲς ἐφευρεταί, καίτοι δὲν κατηγορήθησαν ἐπὶ ἀθείᾳ, οὐχ ἥττον κατηγορήθησαν καὶ ἐπαθον δημοσίᾳ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος παρ' ἄλλων. Ὅταν ὁ διδάκτωρ Χάρβεϋ ἐδημοσίευσεν τὴν θεωρίαν αὐτοῦ περὶ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, ἐγκατελείφθη ὑπὸ πάντων αὐτοῦ τῶν πελατῶν, οἱ δὲ ἱατροὶ ἐχαρακτήρισαν αὐτὸν ὡς μωρόν. Τοῦτο ἔπαθε καὶ ὁ Κάρολος Μπέλ, ὁ ἐγκύψας εἰς σπουδαίας καὶ θαθείας μελέτας περὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ποιήσας μίαν τῶν μεγαλειτέρων φυσιολογικῶν ἀνακαλύψεων. Ἐγκατελείφθη καὶ οὗτος μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ ὑπὸ πολλῶν ἀσθενῶν, οὓς ἐθεράπευεν.

Οὕτω δὲ σχεδὸν πάντοτε ἡ αὐξήσις τοῦ κράτους τῆς ἐπιστήμης, δι' ἧς διδασκόμεθα νὰ γνωρίζωμεν κάλλιον τὸ θεῖον, τὸν κόσμον καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς, ἐγένετο διὰ τῆς ἐνεργείας, τῆς ἀφοσιώσεως, τῆς ἀτομικῆς θυσίας καὶ τοῦ θάρρους τῶν μεγάλων νόων τῶν παρελθόντων χρόνων, ὧν τὸ ὄνομα μεθ' ὅλας τὰς ἀντιδράσεις καὶ τοὺς προπηλακισμοὺς τῶν συγχρόνων, σήμερον τιμᾶται καὶ δοξάζεται ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Αὕτη δὲ ἡ ἄδικος καταφορά κατὰ τῶν ἐπιστημόνων τῶν παρελθόντων χρόνων πρέπει νὰ διδάξῃ ἡμᾶς ἐν τῷ παρόντι νὰ ἡμεῖς ἀνεκτικὸι πρὸς τοὺς ἔχοντας διάφορον ἡμῶν γνώμην· ἀρκεῖ αἱ παρατηρήσεις αὐτῶν, αἱ σκέψεις, αἱ γνώμαι νὰ βασίζωνται ἐπὶ τῆς ὑπομονῆς, τῆς τιμιότητος, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀληθείας.

Ἡ γενναίότης ὡσαύτως τῶν μαρτύρων τῆς πίστεως εἶναι ἐνδοξος ὡς ἡ τῶν μαρτύρων τῆς ἐπιστήμης· ἡ παθητικὴ ὑπομονὴ ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς, οἵτινες ἐκ τοῦ ἔρωτος πρὸς τὸ καθήκον τὸ πᾶν ὑφίστανται, μὴ ἔχοντες ἐνίοτε περὶ αὐτοὺς ἄλλον τινὰ ὅπως ἀκούσῃ λόγον συμπαιθείας, εἶναι προῖον γενναιότητος ἀνωτέρας τῆς ἀνδρείας τῆς ἐν ταῖς μάχαις ἀναπτυσσομένης, ὅπου καὶ οἱ δειλότεροι αὐτοὶ ἐμπνέονται ὑπὸ τοῦ παραδείγματος καὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν πολλῶν. Ὁ χρόνος ἤθελεν ἐπιλίπει ἡμῖν, ἂν κατεγράφομεν τὰ ἀθάνατα ὀνόματα ἐκείνων, οἵτινες ἐπάλασαν καθ' ὅλων τῶν δυσχερειῶν, τῶν κινδύνων καὶ τῶν παθημάτων ὑπὲρ τῶν ἀρχῶν τῶν κατεδείχθησαν γενναῖοι ἐν τῇ ἡθικῇ πάλῃ, εἰς ἣν ἐξηγάγαζεν αὐτοὺς ὁ κόσμος, καὶ οἵτινες ἐθεώρουν ἑαυτοὺς εὐτυχεῖς θυσιάζοντες τὴν ζωὴν τῶν πολλῶν, παρὰ τὰς πε-

ποιήσεις τῶν. Οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι, ἐμπνέμενοι ὑπὸ ἰσχυροῦ αἰσθημάτων τοῦ καθήκοντος, ἀνεβίβασαν κατὰ τοὺς παρελθόντας χρόνους τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν μέχρι τοῦ ἡρωϊσμοῦ, καὶ παρέχουσι σήμερον εἰς τὸν κόσμον ἐν τῶν εὐγενεστέρων θαυμάτων, τῶν ὑπὸ τῆς ἱστορίας περιγραφόμενων. Καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες, χαρακτήρος τρυφεροῦ καὶ γλυκεροῦ, κατέδειξαν, οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν ἀνδρῶν, ὅτι εἶναι ἐπιδεκτικαὶ γενναιότητος ἀτρομῆτος. Περαιδεύματα δὲ τοιούτων γυναικῶν ἀπειρὰ ἀναγράφει ἡ ἱστορία.

Ἄν καὶ ἡ ἐπιτυχία εἶναι συνήθως ἡ ἀμοιβὴ διὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι ἀναλαμβάνουσι μεγίστους κόπους, ἐν τούτοις ἐνίοτε συμβαίνει νὰ ἐργάζωνται μεθ' ὑπομονῆς ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐλπίδος ἐπιτυχίας. Τότε ζῶσι διὰ τοῦ θάρρους καὶ σπείρουσι τὸν σπῆρον εἰς τὰ σκότῃ, ἐλπίζοντες ὅτι οὗτος θέλει φυτρώσει καὶ θέλει παραγάγει καρπούς. Ὀντως δὲ τὰ ἄριστα τῶν ἔργων ἐγένοντο ἐν μέσῳ μυρίων κωλυμάτων, καὶ πολλάκις οἱ ἐργάται αὐτῶν ἀπέθανον πρὶν ἢ αἰσθανθῶσι τὴν χαρὰν τῆς νίκης τῶν. Ὁ ἡρωϊσμός αὐτῶν πρέπει νὰ μετρηθῇ οὐχὶ κατὰ λόγον τῆς ἐπιτυχίας, ἀλλὰ κατὰ τὰς δυσχερείας, ἃς συνήνησαν καὶ κατὰ τὸ θάρρος, ὅπερ ἔσχον ἀγωνιζόμενοι.

Ὁ φιλόπατρις ἀνὴρ, ὁ ἀγωνιζόμενος ἀγῶνα ἀπολεσθέντα, ὁ μάρτυς ὁ θαδίζων πρὸς τὸν θάνατον ἐν μέσῳ τῶν κραυγῶν τοῦ θριάμβου τῶν ἐχθρῶν του, ὁ ἐφευρετὴς καὶ ὁ ποιήσας ἀνακαλύψεις ὡς ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος, ὧν ἡ καρδιά ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπέστη πολλὰς πικρίας, πρόκεινται ἡμῖν ὡς ὑψηλὰ παραδείγματα, διαγείροντα εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων διαφέρον ἰσχυρότερον τοῦ διαφέροντος τῶν ἐντελῶν ἐπιτυχῶν.

Ἡ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὅμως ἀπαιτούμενη γενναιότης δὲν εἶναι πάντοτε φύσεως ἡρωϊκῆς. Καὶ εἰς τὸν συνήθη βίον ἀπαιτεῖται γενναιότης ὅπως καὶ εἰς τὰ μεγάλα ἔργα, ἅτινα ἀναφέρει ἡ ἱστορία. Ἀπαιτεῖται γενναιότης καὶ θάρρος, ὅπως διέβη τις ἐντίμως τὸν βίον, ὅπως ἀντιστάθῃ εἰς τοὺς πειρασμοὺς, ὅπως λέγῃ πάντοτε τὴν ἀλήθειαν, ὅπως δεικνύεται οἷος πραγματικῶς εἶναι, ἀποφεύγων τὴν ὑποκρισίαν, ὅπως ζῇ ἐντίμως διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πόρων καὶ μὴ διά γῃ βίον αἰσχρὸν δαπανῶν τὰ ἀλλότρια χρήματα.

Αἱ δυσπραγίαι, ἐνίοτε δὲ καὶ τὰ κακά, ἅτινα ἀναφαίνονται ἐν τῷ κόσμῳ, πολλάκις εἶναι ἀποτέλεσμα ἀσθενείας χαρακτήρος, καὶ ἐλλείψεως βεβαιότητος περὶ τοῦ σκοποῦ μιᾶς πράξεως, ἐν ἁλλαις λέξεσιν, ἐλλείψεως θάρρους. Οἱ ἄνθρωποι πολλάκις γνωρίζουσιν ὁποῖον εἶναι τὸ καλόν, καὶ ὅμως δὲν ἔχουσι τὸ θάρρος νὰ πράξωσιν αὐτὸ, κατανοοῦσι τὸ καθήκον τῶν, στεροῦνται ὅμως ἱκανῆς ἐπιθυμίας νὰ προβῶσιν εἰς τὴν ἐκπλήρωσίν του. Ὁ ἀσθενοὺς χαρακτή-

ρος ἄνθρωπος γίνεται ἔρμαιον παντὸς πειρασμοῦ. Δὲν δύναται νὰ εἴπῃ τὸ ΟΧΙ καὶ ὑποκύπτει. Ἐὰν δὲ ποτε συμβῇ νὰ ἐμπέσῃ εἰς κοινωνίαν πονηρῶν, θὰ παρασυρθῇ ταχέως ὑπὸ τοῦ κακοῦ παραδείγματος.

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει διὰ τῆς ἰδίας προσπάθειας νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ ἐπιρρώσῃ τὸν ἴδιον αὐτοῦ χαρακτήρα· τοῦτο δὲ εἶναι ἀναντίρρητον. Ἡ θέλησις, ἥτις εἶναι ἡ κεντρικὴ δύναμις τοῦ χαρακτήρος, πρέπει νὰ μορφωθῇ διὰ τῆς ἀσκήσεως τῆς ἀποφάσεως, ἄλλως καθίσταται ὁ ἄνθρωπος ἀνίκανος ν' ἀνισταθῇ πρὸς τὸ κακόν, καὶ νὰ μιμηθῇ τὸ ἀγαθόν. Ἡ ἀπόφασις δίδει ἡμῖν τὴν δύναμιν τῆς σταθερότητος, ἐνῶ ἡ ὑποχώρησις, ὅσον μικρὰ καὶ ἂν εἴναι, χρησιμεύει ὡς πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν καταστροφὴν.

Τὸ νὰ προσκαλῇ δὲ τις ἄλλους εἰς ἐπικουρίαν ὅπως λάβῃ ἀπόφασιν τινα, εἶναι ἐντελὲς ἀνωφελές. Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ μορφώσῃ τὰς ἐξελίξεις αὐτοῦ κατὰ τὰς ἰδίας δυνάμεις, καὶ νὰ ἐξαρτᾷ αὐτὰς ἐν τῇ δυσχερείᾳ ἐκ τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ γενναιότητος. Ὁ Πλούταρχος διηγείται ὅτι θαυμάσιους τις τῆς Μακεδονίας ἐν μέσῳ τῆς μάχης κατέλιπε τὸν στρατόν του, καὶ ἀπῆλθεν εἰς γείτονα πόλιν ἐπὶ τῇ προφάσει νὰ προσφέρῃ θυσίαν τῷ Ἡρακλεῖ, ἐνῶ ὁ ἀντίπαλος αὐτοῦ Αἰμίλιος, ἐνῶ συγχρόνως ἐπεκαλεῖτο εἰς ἀρωγὴν τὴν θεότητα, ἐζήτει, ἔχων τὸ ξίφος ἀνὰ χεῖρας, τὴν νίκην, τὴν ὁποίαν καὶ ἐκέρδισε. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰς πράξεις τοῦ καθ' ἡμέραν βίου.

Πόσα εὐγενῆ σχέδια δὲν ἔμειναν λόγοι κενοί; πόσα μεγάλα ἐπιχειρήσεις δὲν ἔσχον τέλος, πόσοι σκοποὶ δὲν ἔμειναν ἀνεκτέλεστοι; Καὶ τοῦτο μόνον καὶ μόνον διότι ἔλειπεν ὀλίγον θάρρος καὶ μικρὰ ἀπόφασις. Εἶναι δὲ προτιμότερον νὰ σιωπᾷ τις παρὰ νὰ δμιλῇ περὶ πράξεων, ἃς δὲν ἔχει τὸ θάρρος νὰ ἐκτελέσῃ. Καὶ εἰς τοιοῦτους πολλάκις φλυάρους καλλιτέρα ἀπάντησις εἶναι «ἐλθὲ ἐπὶ τὸ ἔργον.» Ἐπὶ τῶν μεγάλων σπουδαιότητος πραγμάτων, λέγει ὁ Τίλλοτσὼν, «ἅτινα πρέπει νὰ ἐκτελεσθῶσι, τὸ ἀναποφάσιστον μαρτυρεῖ νοῦν ἀσθενῆ. Ὁ περὶ μὲν νὰ ζήσῃ νέον βίον καὶ μὴ εὐρίσκων ποτὲ τὸν κατάλληλον χρόνον νὰ κάμῃ ἀρχὴν θέλει πάθει ὅ,τι ἤθελε πάθει καὶ ὁ λέγων, αὐριον τρώγω, ἢ πίνω, ἢ κοιμῶμαι.—θ' ἀποθάνῃ.»

Ἀπαιτεῖται ὡσαύτως θαυμάσιος ἡθικὴς γενναιότητος, ὅπως ἀνισταθῇ τις εἰς τὴν φθοροποιὴν ἐπιδράσιν τῆς λεγομένης κοινωνίας. Ἡ ἐπιδράσις αὐτῆς φοβερά. Σχεδὸν πᾶσαι αἱ γυναῖκες, ἐνίοτε δὲ καὶ οἱ ἄνδρες γίνονται δούλοι τῆς κοινωνικῆς τάξεως εἰς ἣν ἀνήκουσιν. Ὑφίσταται δὲ μετὰ τῶν τάξεων τούτων εἰδός τι συνωμοσίας κατὰ τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν ἀτομικῆς ἐλευθερίας. Ἐκαστος κύκλος, ἐκάστη τάξις ἔχει τὰς ἐξελίξεις αὐτῆς καὶ τὰ ἥθη, εἰς τὰ ὁποῖα δ-

φείλει νὰ συμμορφῶται ἐπὶ ποινῇ κατακρίσεως. Οἱ μὲν προσκολλῶνται ὀπισθεν τοῦ συρμοῦ, ἄλλοι εἶναι δούλοι τῶν ἐξελίξεων, τῶν γνώμων, ὀλίγοι ἔχουσι τὸ θάρρος νὰ κινηθῶσι καὶ νὰ σκεφθῶσιν ἔξω τοῦ κεχαρμαμένου κύκλου καὶ νὰ δείξωσιν ὅτι ἔχουσι πλήρη ἀτομικὴν ἐλευθερίαν. Ἐνδυόμεθα, τρώγομεν καὶ ἀκολουθοῦμεν τὸν συρμόν οὐχὶ κατὰ τοὺς πόρους ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐξελίξεις τῆς τάξεως, εἰς ἣν εὐρέθημεν ἀνήκοντες, καὶ ἀκολουθοῦμεν ἐπὶ τέλους τὸν συρμόν ἐμπύπτοντες εἰς χρέη, εἰς δυστυχίαν καὶ ἀθλιότητα. Ἀδίκως καὶ ματαίως ὀμιλοῦμεν περὶ τῶν Ἰνδῶν, οἵτινες πιέζουσι τὴν κεφαλὴν τῶν πρὸς τὰ ἄνω, ἢ περὶ τῶν Σινῶν, οἵτινες συντρίβουσι τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἐντὸς στενῶν ὑποδημάτων ἃς ἰδωμεν πέρας ἡμῶν τὴν ματαίτητα τοῦ συρμοῦ, ὅπως πεισθῶμεν ὅτι τὸ κράτος αὐτοῦ εἶναι παγκόσμιον.

Ἡ ἡθικὴ ἀνανδρία καταδεικνύεται καὶ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ καὶ ἐν τῷ δημοσίῳ βίῳ. Ἡ χαμερπὴς κολακεία πρὸς τοὺς πλουσίους συνήθως γίνεται καὶ πρὸς τοὺς πτωχοὺς. Ἀλλοτε ἐθεωρεῖτο κολακεία τὸ νὰ μὴ τολμᾷ τις νὰ λέγῃ τὴν ἀλήθειαν πρὸς τοὺς ἄρχοντας, σήμερον ὅμως τολμῶσι νὰ μὴ λέγωσι ταύτην καὶ πρὸς τοὺς ὑποδεεστεροὺς ὑπαλλήλους. Ἦδη ὅτε τὰ πλήθη ἀσκοῦσι πολιτικὴν ἐξουσίαν, τάσις γενικὴ ὑπάρχει πρὸς περιποίησιν αὐτῶν καὶ κολακείαν· ὀμιλοῦσι πρὸς αὐτὰ διὰ λόγων γλυκεῶν. Ἀποδίδουσιν ὀμιλοῦντες εἰς αὐτὰ ἀρετὰς, ὧν ἐντελὲς στεροῦνται. Ἀποφεύγουσι δημοσίᾳ νὰ προτείνωσιν ἀληθείας σωτηρίους, ἀλλὰ δυσαρέστους, καὶ ὅπως ἐνίοτε ἀποκτήσωσι τὰς συμπαιθείας τῶν προτείνουσι σχέδια, εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ὁποίων οὐδέποτε σκοποῦσι νὰ προβῶσι.

Διὰ ταῦτα δὲν ἐπιζητοῦσι τὰ νῦν τὴν εὐνοίαν τοῦ εὐγενοῦς χαρακτήρος ἀνδρὸς, οὐδὲ τοῦ τῆς μεγάλης περιωπῆς, ἀλλὰ τοῦ ταπεινοτέρου, τοῦ μάλλον ἀπαίδευτου, τοῦ ὀλίγον διακεκριμένου, διότι ἀνῆκει εἰς τὴν πλειοψηφίαν. Διὸ βλέπει τις ἄνδρας ἀνωτέρας τάξεως, πλούτου καὶ ἀνατροφῆς, γονυπετοῦντας ἐνώπιον ἀμαθοῦς ὅπως ἐπιτύχῃ τῆς ψήφου του! Προτιμῶσι νὰ φανῶσιν ἄδικοι καὶ ἄνευ ἀρχῶν μάλλον, παρὰ ἀντιδημοτικοί! τοῦτο δὲ διότι εἶναι εὐκολώτερον διὰ τινος νὰ κύπτῃ καὶ κολακεύῃ, παρὰ νὰ φανῶσι μεγάλοι, ἀποφασιστικοὶ καὶ μεγαλόψυχοι· εὐκόλως δύναται νὰ κάμπῃσι πρὸς τῶν προλήψεων, παρὰ νὰ ἀγωνίζωνται ὅπως ἐξαλείψωσιν αὐτάς. Ἀπαιτεῖται βεβαίως ἀνδρεία ὅπως κολυμβήσῃ τις ἄνω ποταμῶν πρὸς τὰ κάτω εἶναι εὐκόλον, διότι τοῦτο δύναται νὰ πράξῃ καὶ ἰχθὺς τεθνεὺς.

Αὕτη ἡ δουλικὴ θεραπεία, ἡ δημοκοπία καλουμένη, ἀπὸ τινων ἐτῶν τεραστίως διεδόθη· ἡ δὲ τάσις αὐτῆς συνέτεινεν εἰς τὸ νὰ ταπεινώσῃ

καὶ νὰ ἐξευτελίση τὸ ἦθος τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν. Αἱ συνειδήσεις ἐγένοντο ἐλαστικαί. Ἐν τῇ βουλῇ σήμερον ὑπάρχει μία γνώμη, καὶ ἐν τοῖς θεωρείοις μία ἄλλη. Περιποιῦνται πολλοὶ ἐκ τοῦ βήματος τὰς πεπλανημένας γνώμας καὶ τὰς προλήψεις τοῦ πλήθους, τὰς ὁποίας ἰδιαιτέρως καταφρονοῦσιν. Αἱ ἀλλαγὰὶ τῶν κυβερνήσεων, (αἱ πρὸς τὸ συμφέρον τῶν κομμάτων πάντοτε συμβαίνουσιν), εἶναι αἰφνήδια. Ἐν μέσῳ δὲ τούτων μόλις διακρίνεται ἡ ὑποκρισία.

Ἡ αὐτὴ δὲ ἠθικὴ ἀνανδρία ἐπικρατεῖ καὶ εἰς τὰ ἄνω καὶ εἰς τὰ κάτω στρώματα. Ἡ ὑποκρισία καὶ ἡ δουλικότης τῶν ἄνω ἀκολουθεῖται ὑπὸ τῆς ὑποκρισίας καὶ δουλικότητος τῶν κάτω. Ἐὰν αἱ ἀνώταται τάξεις δὲν ἔχῃσι τὸ θάρρος νὰ εἰπωσιν τὴν γνώμην τῶν, τί δυνάμεθα νὰ περιμένωμεν ἐκ τῶν κατωτάτων!

Ἡ δημοτικότης οἷα τὴν σήμερον ὑπάρχει δὲν εἶναι πρόληψις ὑπὲρ τοῦ ἔχοντος αὐτῇ, ἀλλὰ κατ' αὐτοῦ. Ὅταν ἡ δημοτικότης ἀποκτάται διὰ τῆς κολακείας τοῦ δήμου, διὰ τῆς ἀποκρίψεως ἀπ' αὐτοῦ τῆς ἀληθείας, ὅταν τις ὑπηρετῇ γράφων ἢ ὁμιλῶν τὰς ταπεινότητας τοῦ πλήθους ὁρέξεις, καὶ ὅταν τὸ δὴ χεῖριστον ἐμπνέῃ εἰς αὐτὸ τὸ μῖσος πρὸς ἄλλας κοινωνικάς τάξεις, αὐτὴ ἡ δημοτικότης πρέπει νὰ εἶναι βδελυκτὴ εἰς πάντα ἐντιμὸν ἄνθρωπον.

Οἱ ἔχοντες καθαρὸν χαρακτῆρα ἔχουσι τὸ θάρρος νὰ λέγῃσι τὴν ἀλήθειαν καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀντιδημοτικὴ.

Ἡ τόλμη τοῦ ἐκφράζειν τὴν ἰδίαν γνώμην εἶναι εἰς τῶν ζωτικῶν ὄρων τῆς αὐτοτελείας τοῦ χαρακτῆρος. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται νὰ ἔχη τις ἰδίαν πεποιθήσεις καὶ νὰ μὴ εἶναι ἡ σκιά ἢ ἡχώ ἄλλου, πρέπει ν' ἀσκήσῃ ἰδίαν ἀρετὰς, νὰ ἔχῃ ἰδίαν σκέψεις, καὶ νὰ ἐκφράζῃ τὰ ἴδια αἰσθήματα. Πρέπει νὰ συζητῇ τὰς ἰδίας γνώμας καὶ νὰ σχηματίζῃ ἀφ' ἑαυτοῦ πεποιθήσεις. Εἶναι ὀρθὸν τὸ λεγόμενον ὅτι ὁ μὴ τολμῶν νὰ ἔχῃ ἰδίαν γνώμην εἶναι ἀνανδρὸς, ὁ μὴ θέλων δὲ νὰ ἔχῃ ὀκνηρὸς, καὶ ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ἔχῃ ἀνόητος.

Ἀκριβῶς δὲ ὅταν πρόκειται νὰ ἐπιδείξωσι τινες τοιαύτην γενναιότητα καὶ ἀδυνατοῦσιν ἐκτίθενται ἐνώπιον τῶν φίλων τῶν, διαψεύδοντες τὰς ἐλπίδας αὐτῶν. Οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι φθάνουσι μέχρι τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἀλλ' ἀνὰ πᾶν βῆμα τὸ θάρρος αὐτῶν ἐκλείπει. Στεροῦνται ἀποφασιστικοῦ πνεύματος, θάρρους, ἐπιμονῆς. Ὑπολογίζουσι τοὺς κινδύνους, καταμετροῦσι τὰς μεταβολὰς, μέχρις οὗ ἡ κυριωτάτη στιγμή τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἔργου παρέλθῃ, ἔσως πολλάκις διὰ παντός.

Οἱ ἀνδρεῖοι ἄνδρες καὶ θαρραλεοὶ διευθύνουσι καὶ κυβερνοῦσι τὸν κόσμον. Οἱ ἀνίσχυροὶ καὶ οἱ δειλοὶ οὐδὲν καταλείπουσιν ὅπισθεν αὐτῶν ἔχοντες, ἐνῷ ὁ βίος ἀνδρὸς κεκτημένου εὐθύ-

τητα καὶ δραστηριότητα δύναται νὰ εἰκονισθῇ ὡς μετεώρου φωτεινὴ γραμμὴ. Τὸ παράδειγμα αὐτοῦ ἀκολουθοῦσιν, αἱ δὲ σκέψεις αὐτοῦ, αἱ γνώμαι, τὸ θάρρος ἐμπνέουσι τὰς ἐπομένας γενεάς.

Ὁ γενναῖος ἀνὴρ παρὰ πάντα ἄλλον εἶναι μεγαλόψυχος, ἢ μᾶλλον κατὰ φύσιν εἶναι τοιοῦτος· εἶναι γλυκὺς τὸ ἦθος καὶ ἱπποτικὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς του. Ἐν μέσῳ τῶν λυσσώδεστέρων μυχῶν ἡ ἱστορία ἀφηγεῖται τοιαῦτα παραδείγματα ἱπποτισμοῦ. Οὕτως ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Δέστιγκεν, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς πάλης, ἔλη ἱππικοῦ Γάλλον ὠρμησε κατὰ συντάγματος Ἀγγλικῶν ἀλλὰ καὶ ἦν στιγμήν ὁ Γάλλος ταγματάρχης ἔδραμε νὰ προσδῶλῃ τὸν ἀρχηγὸν Ἀγγλὸν παρετήρησεν ὅτι οὗτος ἦτο μονόχειρ, μόνον τὰ ἡνία τοῦ ἵππου του κρατῶν διὰ τῆς μιᾶς χειρός. Ὁ Γάλλος τοῦτο ἰδὼν ἐχαιρέτησε διὰ τοῦ ξίφους τὸν ἀντίπαλόν του καὶ παρῆλθε.

Διηγοῦνται ὅτι ὁ Κάρολος Ε' μετὰ τὴν πολιορκίαν καὶ ἄλωσιν τοῦ Βιττεμβούργ ὑπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, ἐπορεύθη νὰ ἴδῃ τὸν τάφον τοῦ Λουθήρου· ἐνῷ δὲ ἀνεγίνωσκε τὸ κεχαραγμένον ἐπ' αὐτοῦ ἐπιτύμβιον, εἰς τῶν δουλοπρεπῶν ἀυλικῶν τῶν συνοδευόντων τὸν ἡγεμόνα, ἐπρότεινεν αὐτῷ ν' ἀνοίξῃσι τὸν τάφον καὶ νὰ διασκορπίσωσι τὰ ὅσα τοῦ αἱρετικοῦ· ὁ Κάρολος ἠρυσθίρῃσεν ὑπὸ ἀγανακτήσεως. Δὲν πολέμῳ κατὰ τῶν νεκρῶν, εἶπε· σεβασθῆτε τὸν τόπον τοῦτον.

Οἱ μικροπρεπεῖς ἄνδρες στεροῦνται μετριότητος, γενναιότητος καὶ μεγαλοψυχίας. Ζητοῦσι νὰ ἐπωφεληθῶσιν ἐκ τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ πλησίον, μικροπρεπέστατοι δὲ μάλιστα δεικνύονται ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀνεβιβάσθησαν εἰς ἀξιώματα διὰ μέσων οὐχὶ τόσων ἐντίμων.

Ἐξ ὧν εἶπομεν καθίσταται κατάδηλον ὅτι εἶναι μεγίστης σπουδαιότητος ἡ ὑπαρξίς γενναιότητος πρὸς μόρφωσιν ἠθικοῦ χαρακτῆρος. Ἐλεγε τις ποτὲ ὅτι κατὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων τοῦ κυρίως ἐσπούδαζε νὰ συνειθίσῃ αὐτὰ νὰ μὴ φοβῶνται τίποτε περισσότερον παρ' αὐτὸν τοῦτον τὸν φόβον. Δύναται δὲ τις διὰ τῆς ἀσκήσεως ν' ἀποκτήσῃ τὴν ἔξιν τοῦ νὰ μὴ φοβῆται ὡς δύναται ν' ἀποκτήσῃ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν.

Ὁ φόβος εἶναι πολλάκις ἀποτέλεσμα τῆς φαντασίας. Παριστᾷ δεινὰ ὡς δυνάμενα ν' ἀπειλήσωσιν ἡμᾶς, τὰ ὁποῖα ὅμως σπανίως ἐνσκήπτουσι. Πολλοὶ ἄνθρωποι, ἱκανοὶ νὰ συγκεντρώσωσιν ὅλον αὐτῶν τὸ θάρρος ὅπως ἀγωνισθῶσι κατὰ τῶν κινδύνων τῶν πραγματικῶν καὶ νικήσωσι, καταβάλλονται καὶ παραλύουσιν ὑπὸ τῶν περὶ αὐτοὺς δειλῶν καὶ φαντασιοπλήκτων. Πρέπει ἐπομένως τὸν φόβον νὰ περιορίζωμεν αὐστηρῶς διὰ τῆς ἀγωγῆς, ἄλλως ὑποκείμεθα εἰς

βλάβας, καὶ ἐπιβάλλομεν ἡμῖν βάρη, ἅτινα ἡμεῖς αὐτοὶ ἐπλάσαμεν.

Ἡ ἀγωγή σήμερον τῶν γυναικῶν δὲν περιλαμβάνει καὶ τὴν ἀσκήσιν αὐτῶν πρὸς ὅ,τι γενναῖον καὶ θαρραλέον, ὅπερ θέλει συντελέσει εἰς εὐτυχίαν αὐτῶν καὶ εὐδαιμονίαν πλείοτερον τῆς σπουδῆς τῆς μουσικῆς, τῶν ξένων γλωσσῶν καὶ τῶν μαθηματικῶν. Ἐχομεν ἐναντίαν γνώμην τοῦ Ριχάρδου Στέλ, εἰπόντος ὅτι ἡ γυνὴ πρέπει νὰ διακρίνεται διὰ τοῦ «τρυφεροῦ φόβου» καὶ τῆς «ἡττονος θέσεως, ἅτινα καθίστασιν αὐτὴν θελκτικὴν». Τούναντίον ἡμεῖς θέλομεν τὴν γυναῖκα πλήρη θάρρους καὶ αὐτοβουλίας, διότι δι' αὐτῶν θέλει κατασταθῇ ἀρωγὸς τοῦ βίου, καὶ μᾶλλον ὠφέλιμος καὶ εὐτυχής.

Ἡ δειλία οὐδὲν ἔχει τὸ ἐπαγωγόν, ὁ φόβος οὐδὲν τὸ θελκτικόν. Πᾶσα ἀδυναμία εἴτε τοῦ πνεύματος εἴτε τοῦ σώματος εἶναι δυσμορφία οὐδὲν ἔχουσα τὸ διαφέρον. Τὸ θάρρος καθιστᾷ τὸ ἄτομον χάριν καὶ ἀξιοπρεπές, ἐνῷ ὁ φόβος ὅπωςδὴποτε καὶ ἂν ἐξηγηθῇ εἰκονίζει αὐτὸ ὡς ταπεινὸν καὶ μισητόν.

Ἡ μεγαλειτέρα τρυφερότης καὶ ἡ μεγίστη γλυκύτης τοῦ ἦθους δύναται νὰ συνυπάρξωσι μετὰ τοῦ θάρρους. Ὁ Ἀρὺ Σέφερ, ὁ μέγας ζωγράφος, ἔγραφε μίαν ἡμέραν εἰς τὴν θυγατέρα του· «Ἀγαπητὴ θυγατερ, προσπάθει νὰ ἔχῃς θάρρος ἱκανὸν καὶ τρυφεράν καρδίαν· δύο ἀρετὰς ἀληθεῖς τῆς γυναικός. Ἐκαστος ἄνθρωπος πρέπει νὰ προπαρασκευάζῃ ἑαυτὸν πρὸς τὰς θλίψεις· εἰς δὲ μόνος τρόπος ὑπάρχει ὑποδοχῆς τοῦ μέλλοντος, τοῦ νὰ δεχῶμεθα αὐτὸ ἀξιοπρεπῶς εἴτε κομίζει εὐτυχίαν εἴτε κομίζει δυστυχίαν. Οὐδέποτε πρέπει ν' ἀποβάλλωμεν τὸ θάρρος, διότι τοῦτο εἶναι ὅ,τι χεῖριστον καὶ δι' ἡμᾶς καὶ δι' ἐκείνους, οὓς ἀγαπῶμεν. Πάλιν διαρκῆς εἶναι ἡ κληρονομία τοῦ βίου τούτου.»

Ἐν ταῖς ἀσθενείαις καὶ ταῖς θλίψεσιν οὐδεὶς δύναται νὰ ὑποφέρῃ πλείοτερον τῶν γυναικῶν. Ἡ πείρα κατέδειξεν ὅτι δύνανται νὰ ὑποφέρωσιν ὡς οἱ ἄνδρες βαρείας δοκιμασίας καὶ ὅμως σήμερον ζητοῦσι διὰ τῆς ἀγωγῆς νὰ ἐμπνέωσιν εἰς αὐτὰς παιδικὴν δειλίαν καὶ ἰδιοτροπίαν παρχλόγους, βασανιστήρια παρασκευάζοντες εἰς αὐτὰς τοῦ βίου.

Τὸ κάλλος τοῦ σώματος ταχέως παρέρχεται, ἀλλὰ τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ χαρακτῆρος ἀποκτᾷ νέα θέλητρα προτύπης τῆς ἡλικίας.

Ἡ γενναιότης τῶν γυναικῶν καίτοι συνήθως ἐκδηλουμένη ὑπὸ παθητικῶν χαρακτῆρα εἶναι τι ἀληθές. Δὲν τυγχάνει μὲν τῶν χειροκροτημάτων τοῦ κόσμου, διότι ἐκδηλοῦται ἐν τῇ μυστηριώδει ἡρεμίᾳ τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου, ἐν τοῖς μνημονεύονται περιστάσεις ὑπομονῆς καὶ καρτερίας ἡρωϊκῆς γυναικῶν, αἵτινες διήγειρον τὸν θαυμασμὸν ὅλου τοῦ κόσμου.

Ὑπάρχουσι γυναῖκες διακριθεῖσαι οὐ μόνον διὰ τοῦ παθητικῆς αὐτῶν γενναιότητος, ἀλλὰ καὶ δι' ἀνδρικοῦ οὕτως εἰπεῖν ἡρωϊσμοῦ, ὃν ἐνέπνευσεν αὐταῖς τὸ αἶσθημα καὶ ὁ εὐγενὴς πόθος τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος.

Δὲν πρέπει δὲ μετὰ τῶν ἀπείρων παραδειγμάτων νὰ παραλίπωμεν τὸ παράδειγμα τῆς γενναιότητος τῆς Λαίδυ Φραγκλίνου, ἥτις μετὰ καρτερίας ἀπαραδειγματίστου ἀνεζήτησε ἀπανταχοῦ τὰ ἔχνη τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ὁποίου οὐδεμία ὑπελείπετο ἀμφιβολία. Ὅτε ἡ βασιλικὴ ἐταιρία τῆς γεωγραφίας ἀπεφάσισε νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν Λαίδυ Φραγκλίνου τὸ διὰ τοὺς ἰδρυτὰς τῆς ἐταιρίας μετᾶλλιον, ὁ Σίρ Βοδερίκ Μουρχισὴν παρετήρησεν ὅτι ἐν τῷ χρόνῳ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ πρὸς τὸν Φραγκλίνον φιλίας ἀπειράκις ἐπῆλθον περιστάσεις, ἐν αἷς παρετήρησε καὶ ἔθετο ὑπὸ δοκιμασίαν τὰς ἀγνάς ἀρετὰς τῆς γυναικὸς αὐτῆς, ἥτις ἐδείχθη ἀξία τοῦ θαυμασμοῦ ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου· «Οὐδέποτε ἐφάνη καταβεβλημένη ὑπὸ τῶν ἀποτυχῶν· ἐπὶ 12 ἔτη ἐλπίζουσα ἀνωφελῶς ν' ἀνεύρῃ αὐτὸν, διετήρησεν ἐν ἑαυτῇ καρτερίαν καὶ ἀπαράμιλλον ἀφοσίωσιν. Ἡδὴ δὲ ὅτε ἡ τελευταία θαλασσοπορία τοῦ Φώξ, ἥς ἠγεῖτο ὁ γενναῖος Μάκ Κλιντόν, φανερώς κατέδειξε τὰ δύο ταῦτα γεγονότα, ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς διήλθεν εὐρείας θαλάσσης ἀγνώστους εἰς ἄλλους θαλασσοπόρους, καὶ ὅτι ἀπέθανεν ἀνακαλύπτων δίοδον βορειοδυτικὴν, τώρα, λέγω, ἡ προσφορά τοῦ μετᾶλλου θέλει χειροκροτηθῇ ὑπὸ τοῦ ἔθνους ὡς μία τῶν ἀπείρων ἀμοιβῶν εἰς αὐς δικαιοῦται ἡ χάρα τοῦ περικλεοῦς Φραγκλίνου.»

[Καὶ ἡμεῖς δὲ οἱ σταχυολογοῦντες ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Σμάιλς τὰς ἠθικάς αὐτοῦ γνώμας, δὲν πρέπει νὰ παρέλωμεν ἐν σιγῇ ὑπὸ τὴν ιδιότητα ἡμῶν ὡς Ἑλλήνων τὴν μνήμην τῶν μεγάλων ἐκείνων καρτερικῶν καὶ ἀληθῶς ἡρωϊκῶν γυναικῶν τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως, αἵτινες ἐν μέσῳ τῶν στερήσεων, τῶν θλίψεων, τῶν διωγμῶν, τῆς πείνης, τῆς γυμνότητος, ἐν μέσῳ τῶν μαχῶν καὶ τῶν κινδύνων οὐ μόνον παρηκολούθουν ἐνθαρόνουςαι, περιθάλλουσαι, συμβουλεύουσαι συζύγους καὶ παῖδας, ἀλλὰ πολλαχοῦ καὶ παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτῶν ἠγωνίζοντο καὶ ἀπέθνησκον. Ἀφόβως προσέβλεπον πρὸς τὸν θάνατον, τοῦτον προτιμῶσαι ἀδόξου καὶ δουλικῆς ζωῆς. Τὸ αἷμα δὲ ὅπερ ἔσπεισαν εἰς τὴν ἐλευθερίαν, εἰς μάτην δὲν ἐχύθη, ἀλλὰ καθηγίασε τὸ ἔργον τῶν υἱῶν αὐτῶν καὶ τῶν συζύγων. Ἡ ἱστορία μνημονεύουσα μετ' ἐπαίνων τὸ ὄνομα τῶν, ἡ ποίησις ὑμνήσασα τὸν ἡρωϊσμὸν τῶν, ἡ τέχνη ἀπεικονίσασα τὸ ἡρωϊκὸν παράστημά τῶν, κατέστησαν αὐτὰς ἀθάνατους].

Συνήθως ἡ ἀφοσίωσις τῶν γυναικῶν εἰς τὸ καθῆκον, δειγμα γενναίου χαρακτῆρος, ἐκδηλοῦ-

ται εἰς πράξεις χάριτος καὶ φιλανθρωπίας. Αἱ πράξεις αὗται συνήθως διαμένουσιν ἄγνωστοι, διότι τελοῦνται ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ, μακρὰν τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ κόσμου, σκοποῦσαι τὴν πλήρωσιν τοῦ ἀγαθοῦ. Ἐνίοτε ἡ φήμη φέρεται αὐτὰς εἰς φῶς, ἀλλ' ἡ φήμη αὕτη ἔρχεται ἀνεπίστως, δὲν ἐπιζητεῖται. Αἱ φυλακαὶ καὶ τὰ νοσοκομεῖα εἶναι μάρτυρες τοιούτων ἀγαθοεργῶν καὶ φιλανθρωπῶν γυναικείων πράξεων.

A. M.

ΗΑΣΧΗΜΟΣ

Περὶ τὴν τρίτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, ὅ-
χημα οἰκόσημα φέρον, ἐσταμάτα καθ' ἐκάστην
παρὰ τὰς κιγκλίδας τοῦ κήπου τοῦ Κερκμει-
κού, ἐκ τοῦ κατέναντι μέρους τῆς ὁδοῦ τῶν Πυ-
ραμίδων. Ὅτε ὁ ὑπηρέτης ἤνοιγε τὴν θυρίδα
πρώτη ἐξήρχετο γυνή· κατόπιν δὲ αὕτη, μετὰ
μεγάλων προφυλάξεων, ἐβοήθει νέον ἄνδρα, τὸ
ἔθνος ἔχοντα δειλὸν καὶ πλήρες δισταγμοῦ, νὰ
καταβῇ τὸ ἀνάβαθρον· μετὰ τοῦτο ἔθετε τὸν
βραχίονα τοῦ συντρόφου τῆς ὑπὸ τὸν ἐδικὸν τῆς
καὶ εἰσέδουν εἰς τὸν κήπον ἀκολουθούμενοι ὑπὸ
τροφοῦ, κρατούσης εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς νεκρό-
τατον βρέφος.

Ὁ ἄνθρωπος ἦτο μόλις τριακονταετής· διεκρίνε-
το διὰ τὴν ἄκραν κομψότητα τῆς ἐνδυμασίας
του καὶ διὰ τὴν σπανίαν κανονικότητα τῶν χα-
ρακτηρῶν τοῦ προσώπου του· ἀλλ' ἡ φλόξ ἔλει-
πεν ἐντελῶς ἐκ τοῦ θελκτικοῦ τοῦτου συνόλου·
ἡ δὲ, ἡ δυναμένη νὰ τὸν ζωογονήσῃ, ἦτο ἐ-
σβεσμένη· ὁ δυστυχὴς ἦτο τυφλός. Τὸ ἐξωτερι-
κὸν τῆς συντροφίας τοῦ ἦτο αὐτόχρομα ἀντί-
θεσις καταπληκτικῇ. Ἡ φύσις, ἡ ἀφειδῶς ἐπι-
δαφιλεύσασα τὰ δῶρα αὐτῆς εἰς τὸν ἕνα, ἐδεί-
χθη παραδόξως φειδωλὴ διὰ τὴν ἄλλην. Ἡ γυ-
νὴ αὕτη ἦτο μικρὰ, καχεκτικὴ, ἄσχημος, καὶ
τὸ ἀκανόνιστον πρόσωπόν τῆς διετύπωνε τὴν
πάσχουσαν ἐκείνην ἐκφρασιν ἣν οὐδὲ ἡ νεότης
αὕτη κατορθοῖ νὰ μετριάσῃ, οὐδὲ ἡ συνδρομὴ
τῆς μεγάλης τέχνης τοῦ καλλωπισμοῦ ἀρκεῖ νὰ
καλύψῃ.

Τίνι τρόπῳ λοιπὸν ἐγένετο ἡ κατ' ἐπιφάνειαν
τόσον ἀκατάλληλος ἔνωσις, καὶ ἐκ τίνων περι-
στάσεων ἡ δεσποσύνη Ἰωάννα Berthaut, ἡ ἄ-
σημος παιδαγωγός, ἡ ἐστερημένη καὶ περιου-
σίας καὶ θελγῆτρων, κατέστη ἡ νόμιμος σύζυ-
γος τοῦ κόμητος Ροβέρτου de Châtillon; Ἰδοὺ
ἡ ἐξήγησις.

Ἡ Ἰωάννα Berthaut, ἀποπερατώσασα ἐν Ἰα-
σίῳ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων μολδαυῆς τινος
οἰκογενείας, ἐπέστρεφεν διὰ Βιέννης εἰς τὴν Γαλ-
λίαν. Καθ' ὁδὸν ἐβλάβη σπουδαίως ἡ μηχανὴ
τοῦ ἀτιμοκινήτου, ἐφ' οὗ ἐπέβαιναν αὕτη, τὸ γε-
γονὸς δὲ τοῦτο ἠνάγκασε τὸν πλοίαρχον ν' ἀ-
ποβιβάσῃ τοὺς ταξιδιώτας του εἰς τὸ πολί-
χνιον τοῦ Ribitzno, τριάκοντα περίπου λεύγας

ἀπέχον τοῦ Βελιγραδίου. Φθάσασα εἰς τὸ μὲ-
νον καὶ πενιχρὸν πανδοχεῖον τοῦ Ribitzno καὶ
ζητήσασα ἐν δωμάτιον, ἡ νέα κόρη παρετήρη-
σεν ὅτι ὁ τόνος τῆς φωνῆς τῆς ἐπροξένησε συγ-
κίνησιν τινα. Ἄμα ὁ ξενοδόχος ἐθεσχιώθη ὅτι
ἦτο γαλλίς, τῇ ἐγνωστοποίησεν ὅτι πρὸ πολ-
λῶν ἡμερῶν εὐρίσκετο ἐν τῷ ξενοδοχείῳ τοῦ
νέος ἄνθρωπος συμπατριώτης τῆς σοβαρῶς πάσχων,
καὶ τοῦ ὁποῦ ἡ κατάστασις καθίστατο ἔτι
μᾶλλον θλιβερωτέρα καθόσον, ἐπειδὴ δὲν ὤμιλει
τὴν γερμανικὴν οὐδὲ τὴν βλαχικὴν γλῶσσαν, ἡ
συνεννόησις μεταξὺ τῶν ἦτο ἀδύνατος.

Ἡ Ἰωάννα Berthaut ἔκιν ἐξωτερικῶς ἦτο ἐ-
στερημένη τῶν ἀγαθῶν τῆς φύσεως, οὐχ ἦττον
τὰ πλεονεκτήματα τῆς καρδίας τῆς ἀνεπλήρου
διπλασίως τὴν ἔλλειψιν ταύτην· πᾶν εὐγενὲς αἰ-
σθημα καὶ γενναῖον ἦχει τόσον καλῶς ἐν αὐτῇ,
ὥστε οὐδὲ πρὸς στιγμὴν ἐδίστασε νὰ τὴν ὁδη-
γήσουν πλησίον τοῦ συμπατριώτου τῆς.

Ἡ κατάστασις τοῦ νέου ἀσθενοῦς ἦτο πολὺ
σοβαρότερα, ἢ ὅσον τὴν περιέγραψεν ὁ ξενοδό-
χος. Ἐπιστρέφων ἐκ τινος ταξιδίου του εἰς τὸν
Δούναβιν, ἔφερε τὸ σπέρμα σηπεδονώδους (pu-
tride) πυρετοῦ, ὅστις καθ' ὁδὸν ἀναπτύχθηκε ἡ
νάγκασεν αὐτὸν νὰ σταματήσῃ εἰς Ribitzno. Τὸ
κακὸν ἐπροχώρει μετὰ κεραυνώδους ταχύτητος,
ὅπερ εἶναι κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς ἀσθενείας
ταύτης, ὥστε μετὰ δύο ἡμέρας κατελήφθη ὑπὸ
νάρκης προοιωνιζούσης ὀλέθρια ἀποτελέσματα.
Ὅτε ἡ Ἰωάννα Berthaut ἐφθασεν, εὗρεν αὐτὸν
ἐν πλήρει παραφορᾷ, καὶ μόλις δι' ἀσυναρτήτων
λέξεων ἠδυνήθη ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὰς ἐρωτήσεις
τῆς. Βαθέως θλιβείσα ἐκ τῆς φοικώδους ταύτης
ἀπομονώσεως μακρὰν τῆς πατρίδος, ἴσως δὲ καὶ
ἀπομονώσεως εἰς τὰ ἐναπομένοντα ἐκ τῆς φθο-
συμπαθήσασα εἰς τὰ ἐναπομένοντα ἐκ τῆς φθο-
ροποιῶν νόσου θέλγητρα, ἡ νέα κόρη παρευθὲς
ροποιοῦ νόσου ἐβλήθη, ἡ νέα κόρη παρευθὲς
ἀπεφάσισε νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολὴν ἣν ἡ
Θεὸς Ἠρόνια τῇ ἐνεπιστεύετο. ὁδηγήσασα αὐ-
τὴν παρὰ τῷ ἀτυχῇ πάσχοντι. Αἱ περιποιήσεις
τῆς ἤθελον ἀναμφιβόλως γλυκάνει τὰς τελευ-
ταίας του στιγμὰς. ἔκιν ἡ λύσις τῆς ἀσθενείας
κατέληγεν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο.

Ἡ πρώτη αὐτῆς φροντίς φυσικῶς ὑπῆρξε
νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν οἰκογένειαν τοῦ νέου. Τὸ ὀ-
νομα ἦτο σημειωμένον ἐπὶ τινος σάκκου, ὁ ξε-
νοδόχος δὲ τῇ ἐνεχείρισε τὸ ἐμπιστευθὲν εἰς αὐ-
τὸν χαρτοφυλάκιον, ἐν ᾧ περιείχετο τὸ διαβα-
τήριόν του. Ἀμέσως ἡ Ἰωάννα ἔστειλε τὸ ἔγ-
γραφον τοῦτο πρὸς τὸν ἐν Βιέννῃ πρεσβευτὴν
τῆς Γαλλίας, ἀγγέλλουσα συγχρόνως τὴν ἀπελ-
πιστικὴν θέσιν τοῦ κυρίου de Châtillon καὶ πα-
ρακαλοῦσα αὐτὸν νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς συγγενεῖς
του. Μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος τοῦ-
του, ἀφιέρωσε τὸν ἐπίλοιπον χρόνον ἡμέραν καὶ
νύκτα εἰς τὸ φιλάνθρωπον ἔργον ὅπερ ἀπεφάσι-
σε νὰ ἐκπληρώσῃ.

Ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο ἦτο δυσχερὲς, ἡ δὲ νέα

κόρη δὲν εἶχε μεγάλην ἐμπιστοσύνην εἰς τὰς
γνώσεις τοῦ Οὐγγρου ἱατροῦ τοῦ Ribitzno. Αἱ
ἐπαναληφθεῖσαι ἀφαιμάξεις ὑπ' αὐτοῦ ἐσταμά-
τησαν τὸν πυρετὸν, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου τὰ ἐγκεφα-
λικὰ συμπτώματα ἐπὶ ἐξήσαν, καὶ ὅχι μόνον ἡ
παραφορὰ ἐπέμενεν, ἀλλὰ κυρίως οἱ ὀφθαλμοὶ
ἦσαν ἡ ἔδρα φλογώσεως ἐγειρούσης πολλὴν ἀνη-
συλίαν.

Δέκα ἡμέραι εἶχον παρέλθει ἀφ' οὗτου ἡ
Ἰωάννα Berthaut ἠγρύπνει μετὰ τῆς μεγαλει-
τέρας ἀφοσιώσεως παρὰ τῇ κλίνῃ τοῦ πάσχον-
τος, ὅτε ἤκουσε μετὰ πολλῆς συγκινήσεως στα-
ματήσαν ὄχημα παρὰ τῇ θύρᾳ τοῦ ξενοδοχείου
καὶ εἶδε καταβαίνουσαν ἡλικιωμένην καὶ λευ-
κότριχον κυρίαν. Αὕτη λαβοῦσα ἐξηγήσεις τινὰς
ἀπὸ τὸν ξενοδόχον, ἀνέβη σπεύδουσα τὴν κλί-
μακα. Ἡ Ἰωάννα προσηθάνθη ὅτι ἡ κυρία αὕτη
ἦτο ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου de Châtillon, ἐνόησε
δὲ ὅτι ἡ ἀποστολὴ τῆς ἐτελείωσεν.

Ἡ μόλις ἀφίχθεῖσα καὶ ὅλη ἀσθμαίνουσα κυ-
ρία διηυθύνθη πρὸς τὴν κλίνην· ἀντικρύσασα δὲ
τὴν ὥραν καὶ μεμαραμένην μορφήν τοῦ τέκνου
τῆς ἐγονυπέτησε παρ' αὐτῷ καὶ ὠλοφύρετο. Ὁ
ἀσθενὴς, εὐρισκόμενος πάλιν εἰς τὴν ναοκώδη
κατάστασιν τῆς κρίσεως τῆς ἀναρρανεύσεως εἰς
τὰς ἀρχὰς τῆς νόσου, μόλις ἐνόησε καὶ ἔσπε-
ψε τὴν κεφαλὴν. Ἡ Ἰωάννα, πλησιάζασα, τῇ
ἐξήγησε πῶς εὐρίσκετο ἐκεῖ καὶ ἐπροσπάθησε
νὰ τὴν παρηγορήσῃ. Συγκινηθεῖσα πολὺ διὰ τὴν
ἀφοσίωσιν ἣν ἡ ἄγνωστος αὕτη εἰδείξε πρὸς τὸν
υἱὸν τῆς, ἡ ἀγαθὴ κυρία τὴν εὐχαρίστησε διὰ
τῆς εὐγλώττου ἐκείνης διαχύσεως, ἣν μήτηρ αἰ-
σθάνεται ἀπέναντι τοῦ ἀπειλοῦντος αὐτὴν κιν-
δύνου ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ τέκνου τῆς.

Μεθ' ὅλην τὴν ἐκδηλωθεῖσαν ταύτην εὐγνωμο-
σύνην, ἡ Ἰωάννα δὲν ἠθέλησε ν' ἀποκρύψῃ ὅτι ἡ
θέσις τῆς παρὰ τῷ νέῳ καθίστατο δύσκολος. Ἀ-
νῆγγειλε λοιπὸν εἰς τὴν κυρίαν de Châtillon,
ὅτι ἀφοῦ ἐφεξῆς ὁ υἱὸς τῆς εὐρίσκετο εἰς τὰς μη-
τρικὰς φροντίδας, τὰς ἰσοδυναμούσας μετὰ πᾶν,
ἠδύνατο αὕτη κάλλιστα νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ
ταξιδίδιόν τῆς· συγχρόνως δὲ τῇ εἶπεν ὅτι ἐσκό-
πει ν' ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπαύριον.

Ἡ κυρία de Châtillon ἀντίστη κατὰ τῆς
τοιαύτης ἀποφάσεως, ἱκετεύουσα αὐτὴν νὰ μὴ
τὴν ἐγκαταλείψῃ· ὠμίλει δὲ μετὰ τοιαύτης
σφοδρότητος, ὥστε αὕτη ἐθριάμβευσε καὶ αὐ-
τῆς τῆς νάρκης τοῦ ἀσθενοῦς. Ὁ πάσχων ἐκίνη-
σεν ἐπανειλημμένως τὴν χεῖρα μετὰ καταρνή-
ανυπομονησίαν. Ἡ Ἰωάννα ἰσταμένη πλησιέστε-
ρον τῆς κλίνης ἔλαβε τὴν χεῖρα ταύτην ἐντὸς
τῶν ἐδικῶν τῆς καὶ προσεπάθει νὰ καθησυχάσῃ
τὸν δυστυχῆ. Εἰς τὴν ἐπαφὴν ταύτην οἱ κάτι-
σχοι δάκτυλοι τοῦ κυρίου de Châtillon συνε-
σφίγγθησαν μετ' ἀδημονίας λίαν ἐκφραστικῆς.

— Βλέπετε, δεσποσύνη, προσέθηκεν ἡ δυσ-
τυχὴς μήτηρ, δὲν θέλει ὁ φύλαξ ἄγγελός του

ν' ἀφήσῃ τὸ φιλάνθρωπον ἔργον τοῦ ἡμιτελούς·
ἀπὸ οἴκτον μὴ τὸν ἐγκαταλείψετε. Δὲν μοι
εἶπατε ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιστροφῆς σας εἰς
Παρίσιους εἶναι νὰ ζητήσετε θέσιν; Τὴν θέσιν
ταύτην σὰς τὴν προσφέρω. Μείνατε ὡς σύντρο-
φός μου, καὶ σὰς ὁμνῶ ὅτι θὰ σὰς θεωρῶ, θὰ
σὰς μεταχειρισθῶ πάντοτε ὡς ἐν ἄλλο τέκνον
μου.

Ἡ Ἰωάννα ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισε νὰ μείνῃ,
καμφοίσα ἀπὸ τὰς συγκινητικὰς ταύτας παρα-
κλήσεις. Καὶ ἀληθῶς δὲν μετενόησε, διότι τα-
χέως ἐπέσθη ὅτι ἡ παρουσία τῆς ἦτο τόσον ἀ-
ναγκαῖα εἰς τὴν μητέρα ὅσον καὶ εἰς τὸν υἱόν.

Ἐντούτοις τὸ κατεσπευσμένον αὐτὸ ταξεί-
διον καὶ αἱ ἐξ αὐτοῦ ὁδυνῆσαι ἐντυπώσεις, ἃς ἡ
κυρία de Châtillon ὑπέστη, ἠλλοίωσαν οὐσιωδῶς
τὴν ἄλλως τε κλονουμένην ὑγίαν αὐτῆς, ὥστε
μετ' ὀλίγον ἡ νέα κόρη ὑπεχρεώθη νὰ περιποιηθῇ
ἐκτὸς τοῦ ἀσθενοῦς υἱοῦ καὶ τὴν φιλάσθενον μη-
τέρα.

Ἡ ἀνωτέρω περιγραφθεῖσα σκηνὴ ἔτρεψε τὰ σω-
τήρια αὐτῆς ἀποτελέσματα· ὁ πυρετὸς ἐξέλι-
πε, τὸ λογικὸν ἐπανήρχετο, ὁ ἀσθενὴς ἀνελάμ-
βανε δυνάμεις, ἀλλὰ μόνον ἡ ὕσας δὲν ἐβελ-
τιοῦτο· ὅτε ἡ Ἰωάννα κατάρθωσε νὰ μεταφέρῃ
εἰς Βιέννην τὰ δύο δυστυχῆ ταῦτα ὄντα, ἡ γυνώ-
μη τῶν ἐκεῖ περιφημοτέρων ἱατρῶν ἦτο ἀνέγ-
κλητος· ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀπώλεσε τὴν δύ-
ναμιν τῆς συστολῆς, ἡ ἀμαρῶσις ἦτο τελεία· ὁ
κύριος de Châtillon ὥφειλε νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν
εἰμαρμένην, μένων τυφλός· τὴν κατάστασιν δὲ
ταύτην ἐπεθεσχιώσαν πληρέστατα, ὀλίγους μῆ-
νας μετὰ ταῦτα, οἱ περιφημότεροι ὀφθαλμολό-
γοι τῶν Παρισίων.

Εἶχον καταφύγει εἰς ἐν κτήμα τοῦ κυρίου de
Châtillon, κείμενον πλησίον τῆς Mantes. Μετὰ
τινα καιρὸν ἡ γηραιά μήτηρ ἀπέθανεν ἐξ ἀτο-
νίας. Ἡ τελευταία αὐτῆς παρὰκλήσις ἦτο νὰ
συστήτῃ καὶ πάλιν τὸν ἀγαπητὸν τῆς υἱὸν εἰς
ἐκείνην, ἣν ἐθεώρει καὶ ἐκάλει ἄγγελον σω-
τήρα τοῦ.

Τὸ νέον τοῦτο δυστύχημα μεγάλως ἐλύπησε
τὸν τυφλόν, ὅστις ἕως τότε ὑπέφερε τὴν ἰδίαν
αὐτοῦ ἀτυχίαν μετὰ δυνάμιν ψυχῆς στωικῆς. Ἐκ-
τοτε κατέστη ἐμφορῆς, σύννους, σχεδὸν σιω-
πηλός. Ὅπόταν ἡ Ἰωάννα τῷ ἐπρότεινεν, εἴτε νὰ
τῷ ἀναγνώσῃ εἴτε νὰ τὸν ὁδηγήσῃ εἰς τὸν περί-
πατον, ἐδέχετο ταῦτα πάντα, ὡς καὶ ἄλλοτε
μειδιών, καὶ τὴν εὐχαρίστει κάπως τεταραχμέ-
νος, ἀλλὰ πάραυτα ἐπανέπιπτεν εἰς τοὺς ἀτε-
λευτήτους αὐτοῦ συλλογισμούς. Εἰς τὴν ἐλαχί-
στην τῶν ἀπουσιῶν τῆς ἐξεδήλου μεγάλῃν ἀνυ-
πομονησίαν· ἡμέραν δὲ τινα παρεμπόδισθεῖσα
πλειότερον εἰς τὴν πόλιν, χωρὶς νὰ τὸ προῖδη,
ἐπιστρέφουσα εὗρε τὸν νέον τυφλὸν παραδεδο-
μένον εἰς ταραχὴν τοιαύτην, ἣν οὐδ' ὅπως ἐπρο-
σπάθησε ν' ἀποκρύψῃ.

Ταῦτα πάντα ἤρουν ἵνα τὴν πείσῳσι περὶ τῆς ὁσημέραι ἀνέκτασης ἀνησυχίας του. Ἀποδίδουσα τὴν μελαγχολίαν του ἄλλοτε μὲν εἰς τὴν στέρησιν τῆς μητέρας του, ἄλλοτε δὲ εἰς τὴν ἀποθάρευσιν ἥτις ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸν κατέλαμβανε, μετὰ πολλοὺς δισταγμοὺς ἀπεφάσισε νὰ θίξῃ τὸ λεπτὸν τοῦτο ζήτημα, ἐξορίζουσα αὐτὸν ὅπως προσπαθήσῃ καὶ ἐπανεύρῃ τὴν ἀνδρικήν αὐταπάρησιν, ἥς ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἔδωκε τρανὰ δείγματα.

Ὁ Ῥοβέρτος de Châtillon δὲν τὴν ἀφῆκε νὰ ἐξακολουθήσῃ.

— Θὰ κλαίω πάντοτε τὴν μητέρα μου, τῇ ἀπήνησε, καὶ ἐπειδὴ εἶμαι πεπεισμένος ὅτι πᾶσα παρερχομένη ὥρα μὲ προσεγγίζει εἰς τὴν στιγμήν ἥτις μετ' αὐτῆς θὰ μὲ ἐνώσῃ, τὰ δάκρυά μου καθίστανται ὀλιγώτερον καυστικά. Πρὸ πολλοῦ καιροῦ ὑπετάχθην εἰς τὸ σκληρὸν πεπρωμένον, καὶ ἡ περίστασις αὕτη παρουσιάζεται νὰ σοὶ εἴπω, Ἰωάννα, ὅτι σὺ μοὶ κατέστησας τὴν εἰμαρμένην ταύτην γλυκεῖαν· πολ- λάκις, σοὶ τὸ θυμῶ, εὐλογῶ τὴν δυστυχίαν μου. Ἀνοφελῶς θὰ ζητήσῃς τὴν ἀφορμὴν τῆς θλίψεώς μου εἰς τὸ παρελθὸν ἢ εἰς τὸ παρόν· ἡ ἀνησυχία τοῦ μέλλοντος καὶ μόνῃ μὲ ταραττεύει.

— Τί φοβεῖσθε λοιπόν; τὸν ἠρώτησε βίγῳσα ἡ Ἰωάννα.

— Τὸ νὰ χάσω σήμερον ἢ αὔριον ἐκείνην εἰς ἣν χρεωστῶ τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μου, τὴν ὁποῖαν πρὸ ὀλίγου μοὶ ἀπέδωκες. Καὶ τὸ θλίβον με περισσύτερον δὲν εἶναι τὸ νὰ στερηθῶ τὰς περιποιήσεις της καὶ νὰ αἰσθανθῶ τὴν ἀσθένειάν μου εἰς ὅλην αὐτῆς τὴν φοικαλεότητα, ἀλλὰ διότι... τὴν ἀγαπῶ, προσέθεσεν ὁ Ῥοβέρτος de Châtillon μετὰ συγκινητικῆς φωνῆς.

Τὸ πρόσωπον τῆς Ἰωάννας ἐγένετο λευκὸν ὡς τὸ περιστήριόν της. — ὦ! κύριε Ῥοβέρτε, τὸ νὰ ἀμφιβάλλετε περὶ τῆς φιλίας μου, εἶναι ἐκ μέρους σας πολὺ ἄδικον, τῷ εἶπεν, αἰσθανομένη καὶ αὕτη ταραχὴν τινα.

— Φιλίας, ἀνέκραξεν οὗτος μετὰ πικρίας! Ἰδοὺ, ἡ λέξις αὕτη ἐπιβεβαιῶ τοὺς φόβους μου. Τίνα ἀξίαν ἤθελεν ἔχει, σὰς ἐρωτῶ, ἡ φιλία αὐτῇ, ἐάν ποτε ἐν ἄλλῳ αἰσθημα, ὅπερ δὲν ἀνέχεται οὐδ' ἀνταγωνισμὸν, οὐδὲ συμμετοχὴν, ἢ θελε καθέξει τὴν καρδίαν σας; Ὁχι, ὄχι. Ἐάν ἀληθῶς ἐπιθυμεῖτε νὰ ἀνακτήσω τὴν γαλήνην τῶν πρώτων καιρῶν, ἐάν θέλετε ὅπως καὶ ἄλλοτε νὰ ὑποφέρω μὲ ὑπομονήν, σχεδὸν εὐθύμως τὴν καταδίκην μου, καταδίκην ἥτις μὲ στερεῖ νὰ θαυμάζω τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ βλέπω τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ, πρέπει, λέγω, μεταξὺ μας νὰ ὑπάρξῃ ἰσχυρότερος δεσμὸς τοῦ τῆς φιλίας, πρέπει νὰ συγκραταθῇτε νὰ σὰς νυμφευθῶ.

Ἡ Ἰωάννα ἄφρονος, προσήλωσε βλέμμα τεταραγμένον ἐπὶ τοῦ τυφλοῦ καὶ ἐφαίνετο μὴ ἐννοοῦσα ὅ,τι ἤκουεν.

— Ἀ! Θεέ μου! διατί νὰ μὴ φοβάσω δύο ἡμέρας ταχύτερον εἰς Ribitzno!

— Διότι, Ἰωάννα;

— Διότι, ἐπειδὴ τὸ κακὸν εὐρίσκετο ἀκόμη ἐν ἀρχῇ, θὰ μὲ ἐβλέπατε, κύριε, καὶ ἐάν μὲ ἐβλέπατε, τὸ ἄθλιον πρόσωπόν μου θὰ ἐχαράσσετο βαθέως εἰς τὴν μνήμην σας. Τοιουτοτρόπως δὲν θὰ ἐδοκιμάζατε τὴν νέαν ταύτην ταραχὴν κατόπιν τόσων δοκιμασιῶν. Ἀλλὰ βεβαιώθητε ὅτι ἡ ἐξήγησίς σας δὲν προσβάλλει διόλου τὴν φιλαυτίαν μου· εἶμαι ἄσχημος, κύριε Ῥοβέρτε, καὶ τόσον ἄσχημος ὥστε ἡ φιλία ἦν σὰς προσφέρω καὶ τὴν ὁποῖαν τόσον ὀλίγον ἐκτιμᾶτε, οὐδέποτε θὰ συναινέσῃ νὰ σὰς προσκολληθῇ εἰς σύντροφον τόσον ἀναξίαν ὑμῶν.

— Ματαίως ἡ μετριοφροσύνη σας προσπαθεῖ νὰ μὲ πείσῃ, ἀνεφώνησεν ὁ τυφλὸς Ῥοβέρτος· ὄχι, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἦσθε ἄσχημος, Ἰωάννα. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἐφ' ὧν ἀντανάκλαται ἡ ἀγγελικὴ αὕτη καλωσύνη καὶ ὅλα τὰ εὐγενῆ αἰσθηματὰ τῆς γενναιοτέρας καὶ ἀγαθωτέρας τῶν καρδιῶν, ὄχι, δὲν εἶναι ἄνευ θελήτων· ἀδύνατον τὸ μείδιμα ὅπερ συνοδεύει τὴν τόσῳ εἰσδύουσαν καὶ γλυκεῖαν φωνήν σας νὰ ἦνε ἄνευ χάριτος. Ἀλλως τε τί μὲ μέλλει ἡ πολλὴ ἢ ὀλίγη κα- νονικότης τῶν χαρακτηρηστικῶν σας, ἂ δυστυχῶς οὐδέποτε θὰ ἴδω; Ὁ,τι εἰς σὰς ἀγαπῶ εἶναι ἡ ψυχὴ σας· καὶ πιστεύω ὅτι δυσκόλως ἀπαντᾷ τις εἰς τὸν κόσμον ὠραιότεραν καὶ ἀγνο- τέραν.

Ἡ Ἰωάννα ἤκουε παραδεδομένη εἰς εἰδός τι παραφορᾶς· ἄκουσα δὲ ὑπήκουεν εἰς τοὺς ἐνθουσιώδεις αὐτοὺς λόγους καὶ παιδρὰ ἐβλεπε πραγματοποιουμένην τὴν ἐλπίδα ταύτην ἣν οὐδὲ κατὰ φαντασίαν ἤθελε ποτε ὑποβάλλει. Μετ' ὀλίγον ὅμως συνελθοῦσα καὶ σκεφθεῖσα τὴν πραγματικότητά, κατησχυμένη δὲ διότι πα- ρεσύρθη εἰς ἀντικείμενον ὅπερ τὸ λογικὸν αὐτῆς ἀπέκρουε, διεμαρτυρήθη μετὰ μείζονος ἢ ποτε ἐνεργητικότητος, ἀπόφασιν ἀμετάτρεπτον ἔχουσα οὐδέποτε νὰ ἐνδῶσῃ.

Ἡ ἡρώϊκὴ αὕτη πάλιν διήρκεσεν ἐπὶ δύο μῆ- νας. Ὁ κύριος de Châtillon καθημερινῶς ἐπα- νήρχετο εἰς τὸ αὐτὸ ζήτημα καὶ πάντοτε μετ' αὐξάνοντος πάθους. Ἐν τούτοις εἰς προδότης ἀνεφάνη, ἡ καρδία τῆς νέας κόρης. Ἡ Ἰωάννα, βλέπουσα ὁσημέραι ἀλλοιουμένην τὴν ὑγείαν τοῦ πολιορκητοῦ, ἀπεφάσισε ν' ἀπαρνηθῇ τοὺς δι- σταγμοὺς της καὶ ὡς πολιορκουμένη νὰ ὑπο- γράψῃ ἔντιμον συνθήκην.

Ἰδοὺ λοιπόν, πῶς ἡ ἀρχαία παιδαγωγὸς ἐγένετο κόμισσα de Châtillon.

Οὐδέποτε ἔνωσις ὑπῆρξεν εὐτυχεστέρα· οὐδέ- ποτε δύο ὄντα ἐφθασαν εἰς τὸ ἰδανικὸν τοῦ συ- ζυγικοῦ συνδέσμου. Καὶ ἀληθῶς ἦτο τόσον εὐ- δαίμων ἡ Ἰωάννα ὥστε ἐφοβεῖτο ὅτι ἡ διάρκειά τῆς εὐδαιμονίας ταύτης θὰ ἦτο βραχεία, καθό-

σον μάλιστα ἡ ἀνέλπιστος αὕτη εὐδαιμονία εἶχε καταστήσῃ αὐτὴν εὐπιστοτέραν εἰς πλάνας τῆς φαντασίας ἢ ἄλλοτε. Ὅπως ὅτε κατὰ πρῶ- τον ὁ σύζυγός της τῇ ὠμίλησε περὶ τοῦ ἐρωτός του, οὕτω καὶ τώρα ἐνόμιζεν ἑαυτὴν τὸ ἔρμαιον ὁνείρου τὸ ὁποῖον ἐφοβεῖτο μήπως αἴφνης ἀπο- λείσει.

Ἐνεκα τῆς νοσηρᾶς καταστάσεως τοῦ νέου ἀνδρός, αἱ σχέσεις τοῦ κυρίου καὶ τῆς κυρίας de Châtillon περιορίσθησαν εἰς τὸν συγγενικὸν κύκλον.

Ἐσπέραν τινὰ εὐρισκομένη εἰς τὴν αἶθουσαν τῆς κυρίας de Glèves, ἐξαδέλφης τοῦ Ῥοβέρ- του, ἥτις ἐδέχετο πολλοὺς ξένους, ἡ Ἰωάννα παρετήρησε γέροντα κύριον ἐνδυμασίας καὶ τρόπων παραδόξων, ὅστις μετ' ἐπιμονῆς περιέρ- γου παρετήρει τὸν σύζυγόν της. Καθ' ἣν στιγ- μὴν δὲ ἦτο μάλλον τεθορυβημένη διὰ τὸ ἀδιά- κριτον ἐταστικὸν ὄμμα του, ἡ κυρία de Glèves ἀνταλλάξασα λόγους τινὰς μετ' αὐτοῦ, ἤλθε ζη- τοῦσα τὴν ἄδειαν νὰ τῆς τὸν παρουσιάσῃ. Οὗ- τος εἶναι, τῇ λέγει μὲ μείδιμα διφορούμενον, ἀμερικανὸς, περίφημος ὀφθαλμολόγος, ὅστις πολ- λάκις ἐθαυματουργήσας, θεραπεύσας ἀμαυρώσεις πολὺ ἀρχαιοτέρας τῆς τοῦ Ῥοβέρτου, καὶ ὅτι αὕτη ἐγγυᾶτο νὰ τὸν πείσῃ ν' ἀναλάβῃ τὴν θε- ραπείαν τοῦ ἐξαδέλφου της.

Ἡ Ἰωάννα ἐδέχθη προθύμως τὴν πρότασιν. Εἶτα ἐξέθεσεν εἰς τὸν ἱατρὸν Ῥίχτερ τὰς περι- στάσεις καθ' ἃς ὁ σύζυγός της ἔχασε τὴν ὄρα- σίν του. Οὗτος τῇ ἀπαντᾷ ὅτι ἐσχημάτησε μι- κρὰν τινα πεποίθησιν περὶ τῆς ἰάσεως· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἤρκει καθ' ὅλοκληρίαν ἵνα ἀποφανθῇ· εἶχεν ἀνάγκην νὰ ἐξετάσῃ λεπτομερῶς τὴν κα- τάστασιν τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ κυρίου de Châtillon. Τῇ ἐξήτησε διὰ τοῦτο τὴν ἄδειαν νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ τὴν ἐπαύριον εἰς τὸ μέγαρόν του. Ἡ κυρία de Châtillon πρὶν ἢ ἀπαντήσῃ καταφα- τικῶς ἠθέλησε νὰ λάβῃ καὶ τὴν συναινέσιν τοῦ συζύγου της. Ἀλλ' οὗτος ἦτο δύσκολον νὰ πει- σθῇ. Ἀφοῦ ἐξήντησεν ὅλα τὰ μέσα τῶν διαση- μοτέρων ἐπιστημόνων, ὁ τυφλὸς, ὅπως τοῦτο συμβαίνει εἰς ὅλους τοὺς ἀνιάτους ἀσθενεῖς, κα- τώρθωσε ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰ ἡρώϊκα ἱατρικά καὶ τοὺς διαφόρους ἰδιοτρόπους τῆς ἱατρικῆς τέ- χνης· οὗτοι πρὸ πάντων τὸν εἶχον κἄπως τυ- ραννήσει, ἀρκούντως ἀηδιάσει καὶ τόσον ὀλίγον τὸν ἐθεράπευσαν, ὥστε ὠρκήσθη οὐδέποτε πλέον νὰ γίνῃ τὸ ἔρμαιον τῶν μικρῶν τῶν δοκιμῶν· ῥητῶς λοιπὸν ἀπεποιήθη νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ ὁ ἀ- μερικανὸς ἱατρός.

Ἡ Ἰωάννα ἐπέμεινε, παρεκάλεσεν, ἀλλ' εἰς μάτην. Ζητήσασα κατόπιν τούτων συγγνώμην παρ' αὐτοῦ διὰ τὴν ἀποποίησιν τοῦ συζύγου της, ἀπεσύρθη εἰς τινα γωνίαν τὴν μάλλον ἀ- πόκεντρον τῆς αἰθούσης, καὶ ἐκεῖ ὅλη παραδε- δομένη εἰς τὰς σκέψεις της, ἤκουσε προφερόμε-

νον τὸ ὄνομά της ὑπὸ τῆς κυρίας de Glèves. Πύκνωμα φυτῶν ἐξωτικῶν ἐχώριζε τὴν κυρίως αἰθουσαν ἀπὸ τοῦ μικροῦ ὑπόστεγον φυτοκομείου, ἐν ᾧ εὐρίσκετο ἡ ἐξαδέλφη της.

— Ἐννοεῖτε καλῶς, ἀγαπητὲ κύριε, ὅτι δὲν εἶμαι τόσον ἀπλῇ ὅπως μὴ μαντεύσω τὸν κα- ταχθόνιον ὑπολογισμὸν τὸν ὑπαγορεύσαντα τὴν ἀνεξήγητον ἀποποίησιν. Τὸ μικρὸν αὐτὸ τέρας, ἡ Ἰωάννα, αὕτη καὶ μόνῃ τὸ ἐπέβαλεν εἰς τὸν δυστυχῇ ἐξαδέλφον μου. Εἶναι φανερόν ὅτι, ἀ- ποκοπτομένου τοῦ πέπλου τῆς τυφλώσεως, θὰ ἐξετίμα ὅπως τῆς πρέπει τὴν παράδοξον κό- μισσαν de Châtillon, ἣν μᾶς ἐπέβαλεν ὡς ἐ- ξαδέλφην, καὶ ἐπομένως ἡ ἀνότης κωμωδία τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης, ἡ πρὸ τριῶν ἐτῶν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας παιζομένη, θὰ ἐλάμβανε τὴν λύσιν ἣν παρόμοιον ἀσχημογύναιον ἀ- ξίζει!

Μόλις ἡ Ἰωάννα ἤκουσε τοὺς σκληροὺς αὐ- τοὺς λόγους καὶ ὅλη τρέμουσα καὶ ἀτάκτως ἐσηκώθη βιαίως. Τὸ πυρῆσον αὐτῆς βλέμμα εἰσέδυσσε παντοῦ· ἐπὶ τέλους παρατηρεῖ τὸν Ἀ- μερικανὸν ἐτοιμαζόμενον ν' ἀναχωρήσῃ. Ὁρμή- σασα ἔξω τῆς αἰθούσης προφθάνει αὐτὸν καθ' ἣν στιγμήν ἡτοιμάζετο ν' ἀπέλθῃ.

— Ἰατρε, τῷ λέγει αὕτη μὲ φωνὴν διακο- πτομένην καὶ τρέμουσαν, ἡ γενναία πρότασίς σας ἐγένετο δεκτὴ. Αὔριον περὶ τὴν μεσημβρίαν σὰς περιμένω. Περὶ τῆς εὐγνωμοσύνης μου οὐδὲν σὰς λέγω· τοῦτο μόνον μάθετε, ὅτι ἐάν ἀποδώ- σετε τὴν ὄρασιν εἰς τὸν κύριον de Châtillon, ἐγὼ θὰ σὰς χρεωστῶ τὴν ζωὴν.

Μετ' ὀλίγας στιγμὰς, ἡ δυστυχὴς γυνὴ ἀνε- χώρει καὶ αὕτη μετὰ τοῦ συζύγου της, ἀποκρύ- φασα ἐντελῶς ἀπ' αὐτοῦ τὴν ταραχὴν της καὶ τὸ αἶτιον ὅπερ τὴν προεκάλεσεν.

Ἡ Ἰωάννα διήλθε νύκτα φοικώδη· ἡ εὐτυχία αὕτη ἡ καθιστώσα τὸν βίον αὐτῆς τόσον ἀγα- πητὸν ἀνετρέπετο· τὸ ὄνειροπόλημα ἐτελείωνε καὶ τὸ τρομακτικὸν φάσμα τῆς ἐλευσίνης πραγ- ματικότητος ἀνωρθοῦτο ἐνώπιόν της. Ἡ κυρία de Glèves εἶπε τὴν ἀλήθειαν. Ὅποταν ὁ Ῥο- βέρτος θὰ ἐβλεπε τὸ ἄσχημον ὄν μετὰ τοῦ ὁποῖου ἦνωσε τὴν τύχην του, θὰ τῷ ἦτο ἀδύ- νατον νὰ μὴ τὸ ἀποστραφῇ· βεβαίως ἦτο πολὺ καλὸς, πολὺ γενναῖος ὅπως μὴ δώσῃ ἐν ὀριστικὸν τέλος εἰς τὴν ἐνωσίαν των, καὶ ἀναμφι- βόλως θὰ τῇ παρεχόμην καὶ τίτλους καὶ ὄ- νομα, τὴν θέσιν της ὡς συζύγου καὶ τὴν δια- νομήν της περιουσίας. Ἀλλ' ὅλα ταῦτα τί τὴν ἔμελλον; Θὰ τὰ ἐθυσίαζεν ὅλα ἄνευ δισταγμοῦ, ἄνευ λύπης, μετὰ χαρᾶς ἴσως, ὅπως σῶσῃ ἐκ τοῦ θλιβεροῦ τούτου ναυαγίου ἐν καὶ μόνον λάφυρον, τὸν ἐρωτὰ τοῦ Ῥοβέρτου της, τὸν ἐ- ρωτὰ εἰς ὃν ὀφείλε τὴν εὐτυχίαν της ὅλην. Ὁ ἔρως οὗτος τῇ ἐφαίνετο μὴ ὢν τοῦ κόσμου τού- του· εἰς αὐτὸν συνεκέντρωνε τὴν ζωὴν της, τὴν

πίστιν της, τὴν ὑπερφάνειάν της, διότι ἄνευ τούτου ἡ ἰδίᾳ αὐτῆς ὑπαρξίς θὰ καθίστατο ἀφόρητον μαρτύριον.

Ἰδοὺ τί ἐκινδύνευε νὰ χάσῃ· τὸ προησθάνετο καὶ τὸσάυτην πεποίθησιν περὶ τούτου εἶχεν, ὥστε οὐδόλως ἐπροσπάθει, λογικώτερον σκεπτομένη, νὰ πολεμήσῃ τὴν πεποίθησιν της ταύτην. Τὴν ἀτελεύτητον ἐκείνην νύκτα τὴν διήλθε κλαίονσα πικρῶς. Ἡ ἐπαύριον ὅμως τὴν εὗρεν ἰσχυράν καὶ καρτερικὴν εἰς τὸ εἰμαρμένον. Κατακυβύνηται τὸ δωματίον τοῦ συζύγου της καὶ χωρὶς νὰ τὸν κάμῃ κοινωνὸν τῶν ἀναξίων ὑπαιγυγῶν τῆς κυρίας de Glèves, κατάρθωσε διὰ τῶν γλυκυτέρων καὶ τῶν τρυφερωτέρων λόγων νὰ τὸν πείσῃ νὰ δοκιμάσῃ καὶ μίαν ἔτι φορὰν τὴν προβαλλομένην θεραπείαν.

Ἡ Ἰωάννα ἐνίκησεν, ὁ Ροβέρτος ἐδέχθη. Ὁ ἱατρὸς Ῥίχτερ ἔφθασεν ἀκριβῶς τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν. Ἀφοῦ ἐπὶ ἱκανὸν ἐξήτασε τὸ ὄργανον οὗ αἱ δυνάμεις εἶχον παραλύσει, εἶπε τῷ κυρίῳ de Châtillon ὅτι ἤδη ἦτο βέβαιος περὶ τῆς ἐπιτυχίας.

Ἀμέσως ἤρχισε τὴν θεραπείαν, ἥτις συνίστατο εἰς τὴν ἐπίθεσιν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν σκευασίας τινὸς οὕτω πως παρασκευασμένης ὥπως ἐπαναφέρῃ τὴν συστολὴν τῆς ἱριδος. Αἱ ἐπιθέσεις αὗται διήρκεσαν ἐννέα ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ ἀσθενὴς ἔμεινε κατὰκλειστος εἰς μέρος ἐντελῶς σκοτεινόν. Ἡ δοκιμὴ αὕτη δυσηρέσκει προφανῶς τὸν κύριον de Châtillon. Ἐπίσης διὰ τὴν Ἰωάνναν αἱ ἐννέα αὗται ἡμέραι ἦσαν ὅ,τι εἰς τὸν εἰς θάνατον καταδικασμένον, ἡ ἀναβολὴ τῆς ποινῆς του· ἐπὶ ἐννέα ἔτι ἡμέρας θὰ ἔζη ἀγαπωμένη. Ἀλλοίμονον! ὅπως ἐκεῖνος οὕτω καὶ αὕτη ἐγνώρισε τὰς βασάνους τῆς τοιαύτης καταστάσεως. Ἡ ὑπερτάτη ὥρα τῆς καταστροφῆς ἤγγιζεν εἰς τὸ τέλος τῆς πάσης κινήσεως τοῦ ὠροδείκτου ἐπανελάμβανε τὴν ἀπαισίαν καταδίκην, τὴν ἐσπάραττε καὶ τῇ ἄφινεν πόνον ὀδυνηρόν.

Ἡ παραδεχθεῖσα ἀναβολὴ ὡς παρηγορία ὑπῆρξε δι' αὐτὴν μίᾳ ὀλόκληρῳ ἀγωνίᾳ. Ματαίως ὁ Ροβέρτος τῇ ἐπανελάμβανε καθημερινῶς ὅτι καὶ ἡ ἀπόπειρα αὕτη θὰ ἦτο ὅπως ὅλαι αἱ ἄλλαι· ὅτι τυφλὸς τὴν ἐπῆρε καὶ τυφλὸς θὰ τὴν ἄφινεν. Αὕτη οὐδὲ στιγμὴν ἐδίστασε περὶ τῆς ἐπιτυχίας, στηριζομένη εἰς τὴν πεποίθησιν ὅτι εὐτυχίᾳ τοιαύτῃ ἀδύνατον ἦτο ἐπὶ πολὺ νὰ διαρκέσῃ.

Τὴν ἐνάτην ἡμέραν ὁ ἱατρὸς ἀφίχθη ὀλίγον τι πρὸ τῆς ὥρας, ὥστε εὗρε τὴν κυρίαν de Châtillon εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἐκείνη δὲ μὴ περιμένουσα αὐτὸν νὰ φθάσῃ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, εἶχε δώσει ἐλευθέραν διόδον εἰς τὰ δάκρυά της. Ἡ ἀπαισία στιγμὴ ἐπλησίαιζεν. Ὁ Ἀμερικανὸς ἐπιστήσας περισσότερον τοῦ συνήθους τὴν προσοχὴν του, παρατήρησε τὴν καταπλη-

κτικὴν ἀλλοίωσιν ἣν ἡ νέᾳ γυνὴ ὑπέστη ἐκ τῆς λύπης· καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἐντελῶς ἠπατήθη περὶ τῶν αἰτίων τοῦ ψυχικοῦ αὐτῆς ἄλγους, οὗ τινος ἐγένετο χωρὶς καὶ νὰ τὸ ἐννοήσῃ ὁ κυριώτατος αἴτιος.

— Βλέπω, κυρία μου, τῇ λέγει μειδιδῶν, ὅτι δὲν κατάρθωσα νὰ σὰς ἐμπνεύσω τὴν πεποίθησιν μου περὶ τῆς θεραπείας τοῦ κυρίου de Châtillon. Εὐτυχῶς ἡ στιγμὴ ἔφθασε, καθ' ἣν θὰ σὰς ἀποδείξω τοῦτο καλλίτερον ἢ μὲ διαβεβαιώσεις. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων στιγμῶν, ὁ σύζυγός σας, κυρία μου, θὰ σὰς ἴδῃ τόσον καθαρά, τόσον εὐδιάκριτα, ὅσον ἐγὼ ὁ ἴδιος σὰς βλέπω.

Εἰς τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην τὴν ξέουσαν λίαν ἐπωδύνως τὴν πληγὴν της, ἡ Ἰωάννα ἐξέβαλλε κραυγὴν· οἱ λυγροὶ της ἐδιπλασιάσθησαν καὶ ἀναγκάσθη νὰ τοὺς καταπνίξῃ διὰ τοῦ μανδύλου της.

— Συγγνώμην, κυρία μου, ἐπανελάβε κατατεθορυβημένος ὁ ἱατρὸς, σὰς διαβεβαίω ὅτι δὲν ἐννοῶ...

— Μετ' ὀλίγον θὰ ἐννοήσετε, κύριέ μου, ἀνέκραξεν ἡ νέᾳ γυνὴ! ἀγαπῶ περιπαθῶς τὸν σύζυγόν μου· μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης τὸ αἶσθημα τοῦτο ἦτο ἀμοιβαῖον· ἤδη παρατηρήσατέ με κατὰ πρόσωπον, ἱατρὲ, καὶ εἰπέτε μοι ἂν ὁ κύριος de Châtillon μὲ ἴδῃ καθαρώς καὶ ἐναργῶς ὅπως ὑμεῖς μὲ βλέπετε, εἰπέτε μοι ἂν θὰ τῷ ἦνε εἰσέτι δυνατόν νὰ μ' ἀγαπήσῃ;

Ὁ Ἀμερικανὸς ἔρριψε χαμαὶ τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἀπήντησε ψελλίζων:

— Πεισθῆτε, κυρία μου, ὅτι ἂν ὑπώπτευον, ἂν ἐγνώριζον...

— Ἐὰν ἐγνώριζατε! Ἀ! τοῦτο εἶναι ὕβρις, ἱατρὲ, ἀνεφώνησεν ἡ Ἰωάννα ἀγανακτισμένη. Ὅτε ἐξήτησα τὴν βοήθειάν σας διὰ τὸν κύριον de Châtillon, σὰς ὡμολόγησα ὅτι θὰ σὰς χρεώστω καὶ τὴν ζωὴν μου αὐτὴν ἂν ἐπιτυχῶς τε τὴν θεραπείαν του· σήμερον δὲ μάθετέ το καλῶς, ὅτι προκειμένου νὰ θυσιάσω τὰς ἡμέρας αἷτινες μοὶ ἐναπομένουσιν εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, διὰ τῆς θυσίας τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς μου εἰς τὸν ἄλλον, δὲν θὰ ἐδίσταζα νὰ πέσω εἰς τοὺς πόδας σας καὶ νὰ σὰς ἐξορκίσω εἰς ὅ,τι ἀγαπήτὸν ἔχετε, νὰ τὸν θεραπεύσετε, ἱατρὲ, νὰ τὸν θεραπεύσετε.

Ὁ ἱατρὸς συνεκινήθη σφόδρα καὶ προσεπάθησε νὰ τὴν παρηγορήσῃ. Μετ' ὀλίγον ὑπέκων εἰς στιγμιαίαν ἐμπνευσιν, ὥρμησεν εἰς τὸ πλησίον δωματίον καὶ ἐπανελθὼν ἔφερεν εἰς τὰς ἀγκάλας του τὸ λίκνον ἐφ' οὗ ἐκοιμάτο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἰωάννας. Μετὰ τοῦτο ἐξῆλθε καὶ πάλιν.

Στιγμὰς τινὰς κατόπιν ἀνεφάνη κρατῶν ἐκ τῆς χειρὸς τὸν κύριον de Châtillon, οὗτινος οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκαλύπτοντο δι' ἐνὸς ἐπιδέσμου. Τὸν

ὠδήγησεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης, τὸν ἐτοποθέτησε κατέναντι ἐνὸς παραθύρου καὶ διὰ μιᾶς ἀποτόμου κινήσεως ἀφῆρσε τὸ μανδύλιον.

Ἡ στιγμὴ αὕτη δὲν περιγράφεται· ἦτο στιγμὴ ἀγωνιώδης διὰ τὰ τρία πρόσωπα. Ὁ Ροβέρτος ἐκθαμβὸς καὶ κλονιζόμενος παρατήρησε τὸ λίκνον.

— Κόρη μου! ἀνεφώνησε μετὰ παραφορᾶς· πρὶν ἢ ἀποθάνω θὰ θαυμάσω τὸ πρόσωπον τῆς κόρης μου. Ἀλλ' ἡ Ἰωάννα, ποῦ εἶναι ἡ Ἰωάννα; προσέθεσεν ἀγωνίων.

Εἰς γογγυσμὸς ὑπῆρξεν ἡ ἀπάντησις. Ἡ δυστυχὴς γυνὴ γονατισμένη ὀπισθεν τοῦ ὑποδείχθεντος μέρους παρὰ τοῦ ἱατροῦ, ἐκάλυπτε τὸ πρόσωπόν της διὰ τῶν δύο αὐτῆς χειρῶν.

— Καὶ σέ, Ἰωάννα μου ἀγαπητῇ, καὶ σέ θὰ ἴδω, τῇ ἔλεγεν ὁ Ροβέρτος κλίνων πρὸς αὐτήν.

— Ὅχι, Ροβέρτε, ὅχι· μὴ βλέπῃς, σέ ἐξορκίζω· ἀλλὰ δὲν σὲ ἠπάτησα, σοὶ τὸ εἶπον, σέ προδιέθεσα· εἶμαι ἄσχημος...

— Ἀσχημος! ἔλα δά! ἐφώνησεν ὁ νέος ἀνὴρ· εἶναι δυνατόν ἡ μήτηρ τοῦ τέκνου μου νὰ ἦνε δι' ἐμὲ ἄσχημος!

Καὶ συγχρόνως ὁ Ροβέρτος de Châtillon ἀπομακρύνων τὰς χεῖρας τῆς γυναικὸς του, ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν της διὰ φιλημάτων, ὁ ἱατρὸς δὲ ἐπέμασσε θορυβωδῶς τὴν μύτην του, ἵνα σωμαστήσῃ τὴν ὁρμὴν ἐνδὸς, δακρύου ὅπερ ἤθελεν ἐνοχοποιήσῃ τὴν ἀπάθειαν ἐνὸς Yankee.

(Illustration).

K. Σ. Δ.

ΤΟ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΤΟΥ ΑΕΡΟΣΤΑΤΟΥ «ΑΥΡΗΑΙΑΣ»

Ἐν τῶν περιεργοτέρων καὶ μεστῶν περιπετειῶν δι' αεροστάτου ταξειδίων τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πολιορκίας τῶν Παρισίων γενομένων, εἶναι ἀναντιρρήτως τὸ τῶν κκ. Ρολιὲ καὶ Βεζιέ.

Ἦτο τοῦτο τὸ πρῶτον ταξίδιον τῶν δύο αεροπόρων. Τὸ ταχυδρομικὸν αερόστατον *Polic Aérostat*, ἐφ' οὗ ἐπέβαινον, ἀνυψώθη ἐκ Παρισίων τὴν 24 Νοεμβρίου 1870 κατὰ τὴν ἐνδεκάτην καὶ 40 λ. τῆς ἐσπέρας. Μετὰ δεκατετράωρον αεροπορίαν, ἐρρίφθησαν, ὑπὸ σφοδροῦ παρασυρθέντες βέβρυγτος, ἐπὶ τοῦ ὄρους Λιδ τῆς Νορβηγίας, εἰς 350 χιλιομέτρων ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Χριστιανίας, καὶ 1650 χιλιομέτρων μακρὰν τῆς πολιορκουμένης μεγαλοπόλεως, διατρέξαντες τὸ μέγα τοῦτο διάστημα μετὰ ταχύτητος 112 χιλιομέτρων τὴν ὥραν.

Ἡ κατωτέρω ἀφήγησις τῶν κατὰ τὸ ταξίδιον ἐκεῖνο, ὅπερ δικαίως δύναται νὰ συγκαταλεχθῇ μεταξὺ τῶν δραματικωτέρων ἐξ ὧν ἀναφέρει ἡ ἱστορία τῶν αεροναυτῶν, καταρτίσθη

1. Ἐπώνυμον τῶν βορείων Ἀμερικανῶν διδόμενον σκωπτικῶς παρὰ τῶν Ἀγγλῶν, ἐκ τοῦ τρόπου καὶ ὃν οἱ κύκλοι τῶν μερῶν ἐκεῖνων μαυροὶ τε καὶ αὐτόχθονες προφέρουσι τὴν ἀγγλικὴν λέξιν English (Ἀγγλος). Σ. Μ.

ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πληροφοριῶν, ἃς ἐχορήγησεν ἡμῖν ὁ κ. Παῦλος Ρολιέ, ὁ ἑτερος τῶν αεροπόρων.

Πολυάριθμοι θεαταὶ παραυρίσκοντο κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς 24 Νοεμβρίου ἐν τῷ σταθμῷ τοῦ σιδηροδρόμου τῆς Ἀρκτου, ὁπόθεν ἐμελλε ν' ἀνυψωθῇ τὸ αερόστατον. Ἡ *Polic Aérostat* ἐπληρώθη ὑπὸ τὸ φῶς τῶν φανῶν. Ὁ οὐρανὸς ἦν ζοφερός, σφοδρὸς δὲ ἄνεμος ἔπνεεν. Ὁ κ. Παῦλος Ρολιέ ἐπέβη μετὰ τοῦ συνοδοιπόρου αὐτοῦ τῆς λέμβου, εἰς ἣν προσηρτήθησαν οἱ ταχυδρομικοὶ σάκκοι, καὶ ἐν ἣ ἐτέθη κλωθὸς περιέχων ἐξ ἀγγελιαφόρους περιστερὰς. Οἱ πάντες ἦσαν σιωπηλοὶ καὶ μετ' ἀγωνίας ἀνέμενον τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεως. Ἀφ' οὗ πρῶτον κατωρθώθη ἡ ἱσορροπία τῆς λέμβου, τὸ αερόστατον ἀνυψώθη καὶ ἐξηφανίσθη ἐν τῇ σκοτεινῇ ἀτμοσφαιρᾷ.

Οἱ δύο αεροπόροι φθάνουσιν εἰς ὕψος 2700 μέτρων, ὁπόθεν βλέπουσιν τὴν πόλιν τῶν Παρισίων, ἀφ' ἧς βαθμηδὸν ἀπομακρύνονται· ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὰ κατώτατα βάθη τοῦ ἀέρος διακρίνουσι πόλεις καὶ χωρία ἐκ τῶν φώτων αὐτῶν. Ὁ ἀὴρ πληροῦται πυκνῶν ἀτμῶν, οἱ δ' αεροναῦται οὐχὶ ἄνευ συγκινήσεώς τινος περιμένουσι τὴν ἀνατολὴν τῆς ἡοῦς. Τέλος ἀνατέλλει ὁ ἥλιος, τὰ κατώτατα νερὰ προσκτώνται διαφάνειάν τινα καὶ κατὰ μικρὸν διαλύονται.

Ὁ κ. Ρολιέ παρατηρεῖ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς καὶ διακρίνει λευκά τινα σημεῖα, ἅτινα φαίνονται κινούμενα. Ἀρπάζει τὰς διόπτρας αὐτοῦ, ὅτιος δὲ τὸν καταλαμβάνει, ἅμα ἐννοήσαντα ὅτι τὰ κινητὰ ἐκεῖνα σημεῖα εἶναι ὁ ἀφρὸς τῶν κυμάτων καθ' ὅλον τὸν ὀρίζοντα μόνον θάλασσα φαίνεται. Ὁ ἄνεμος παρέσυρε τὸ αερόστατον μέχρι τῶν μέσων τῆς βορείου θαλάσσης.

Μετὰ μακρὰς ὥρας ἀγωνίας πλοῦντινα ἐφάνησαν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὠκεανοῦ. Μάτην ὁ κ. Ρολιέ ἐπλησίαισε καταβιβάσας τὸ αερόστατον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ μάλιστα ἐπικαλούμενος διὰ κραυγῶν βοήθειαν ἐκρέμασεν ἐκ τοῦ αεροστάτου σχοινίον. Ἐν πλοῖον μάλιστα ἤρχισε νὰ κανονοβολῇ ἀλλ' ἐπὶ ματαίῳ ὅπως ἐπιτύχῃ καὶ ῥίψῃ τὸ αερόστατον· τὸ πλοῖον ἐκεῖνο ἐπυροβόλησε προσέτι καὶ πρὸς χαίρετισμὸν τῶν δύο αεροπόρων, προσπαθοῦν οὕτω νὰ ἐγκαρδιώσῃ αὐτοὺς καὶ τοῖς ἀναγγείλῃ ὅτι ἄγνωστοι φίλοι θέλουσι νὰ ἔλθωσιν εἰς ἐπικουρίαν αὐτῶν· τὸ αερόστατον ὅμως, παρασυρόμενον ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ἀπεμακρύνθη μικρὸν κατὰ μικρὸν καὶ πᾶσα ἐλπίς σωτηρίας ἐφάνη ἐξαφανισθεῖσα. Ὁ κ. Ρολιέ καὶ ὁ συνοδοιπόρος αὐτοῦ ἠτοιμάσθησαν ν' ἀποθάνωσιν· ἔλχθον μίαν τῶν ἀγγελιαφόρων περιστερῶν καὶ προσηρτήσαν εἰς τὸν πόδα αὐτῆς μικρὸν ἐπιστόλιον, γραφὲν διὰ μολυβδογραφίδος ἐπὶ τεμαχίου χαρτοῦ. Τὸ ἐπιστόλιον ἐκεῖνο διηυθύνετο πρὸς τὸν φρούραρχον

Παρισιών, και περιείχε τὸν ὑστατον ἀσπασμόν των πρὸς ὅσους ἡγάπων καὶ πρὸς τὴν πατρίδα των.

Ἡ ἄμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου διαλυθεῖσα ὁμίχλη, ἐσχηματίσθη ἐκ νέου· ταῦτοχρόνως δὲ καὶ τὸ πρὸς κούφισιν τῆς λέμβου ἔρμα ἐξην-τλήθη. Οἱ ἀεροναῦται ἠναγκάσθησαν νὰ βίψωσιν εἰς τὴν θάλασσαν ἕνα τῶν ταχυδρομικῶν σάκ-κων, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ ἀερόστατον ἤρχισε κα-ταπίπτον μετ' ἐπιφόβου ταχύτητος. Τὸ ἀερό-στατον ἐλαφρώθη ἐκ βάρους 60 χιλιογράμμων ἀνυψώθη ἐν ἀκρεῖ εἰς τὰ νέφη, ἕνεκα δὲ τῶν εἰς τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο σημεῖον τῆς ἀτμοσφαιρας εἰς ὃ ἀνῆλθεν εὐρισκομένων ρευμάτων ἔλαβε τὴν αὐτὴν πρὸς βορρᾶν διεύθυνσιν, ἣν καὶ πρότερον ἠκολούθει· εὐρίσκοντο εἰς ὕψος τριςχιλίων μέ-τρων ἐν μέσῳ νεφῶν πυκνοτάτων, ἐνθα ἄφθονοι ψεκάδες πάχνης τάχιστα ἀπεκρυσταλλοῦντο. Τὰ κρύσταλλα ἐκεῖνα καὶ τὸ ψῦχος, ὅπερ συνεπέφε-ρον, ἐφαίνετο ὡσεὶ ἡ ὑστάτη καὶ δεινότερα τῶν βασάνων αὐτῶν· ἐντὸς μικροῦ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἀεροστάτου ἐκαλύφθη ἐξ ὀλοκλήρου σχεδὸν ἐκ τούτων, ἡ δ' οὕτως ἐπελθούσα ἐπαύξησις τοῦ βάρους θὰ συνεπάγετο ἀναποδράστως τὴν τα-χεῖαν κατὰπτωσιν εἰς τὸν ὠκεανόν. Τετέλεσται πλέον διὰ τὸ ἀερόστατον καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ. Τὰ κατώτερα στρώματα τῶν νεφῶν ἤραιοντο καὶ περιέμενον μετὰ στιγμᾶς τινᾶς νὰ διακρίνωσι τὸν ὠκεανόν. Αἶφνης ὁ κ. Βεζιέ ἀφῆκε κραυγὴν ἐκπλήξεως. Ὁ κ. Ῥολιέ προέκυψεν ὅπως ἴδῃ ἐκτὸς, καὶ ἀντὶ θαλασσιῶν κυμάτων, διέκρινε δάσος ἐλατῶν χιονοσκεπῆς, ὡς ἐκ θαύματος ἀν-τικαταστήσαν τὴν ἀπέραντον ἔκτασιν τῶν ὀ-δάτων τοῦ ὠκεανοῦ. Οἱ ἀεροναῦται παρετήρουν ἐκθαμβοὶ τὸ ἀπροσδόκητον ἐκεῖνο θέαμα· ἀλλὰ τὸ δάσος τῶν ἐλατῶν ἐφαίνετο πλησιάζον, με-γαλυνόμενον, προσλαμβάνον κολοσιαιᾶς δια-στάσεις. Τὸ ἀερόστατον ἔπεσεν εἰς τὸ μέσον πεδιάδος, κεκαλυμμένης ὑπὸ πυκνοῦ στρώμα-τος χιόνος, ἥς τὸ πάχος ἐξήμβλυσε τὴν δύνα-μιν τῆς πτώσεως. Ἀμφότεροι ἐπήδησαν κατὰ γῆς καὶ ὁ μὲν τούτων ἔπεσε πρηνῆς, ὁ δ' ἕτερος κατορθώσας νὰ σταθῇ ὀρθίως, ἀνέτεινε πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας, θεωρῶν ἐκθαμβος τὸ ἀερό-στατον, ὅπερ ἀπαλλαγὴν σπουδαίου βάρους ἀ-νυψοῦτο μετὰ ταχύτητος.

Καὶ ἰδοὺ οἱ ἡμέτεροι ἀεροπόροι, ἄοπλοι, ἄνευ σκεπασμάτων, ἄνευ ζωοτροφῶν, εὐρισκόμενοι ἐπὶ ἀγνώστου γῆς, ἐπιεδάφους ἀποτόμου καὶ ἐρήμου, ἐν τῇ πλευρᾷ ὑψηλοῦ ὄρους. Ἐβλεπον μόνον πρὸ αὐτῶν δάσος ἀπέραντον ἐλατῶν, καὶ πλατὺ στρώ-μα χιόνος καλύπτον τὸ ἔδαφος καὶ τὰ δένδρα ὅλα. Διανυκτερεύσαντες ἐν ὑπαίθρῳ, ἤρχισαν ἄμα τῇ πρωτῇ κατερχόμενοι τοῦ ὄρους, μέχρις οὗ τέλος ἐφθασαν ἐμπροσθεν μιᾶς καλύβης, ἣν σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ἀπέκρυπτεν ἡ καλύπτουσα αὐτὴν χιὼν. Ἡ θύρα τῆς κατοικίας ἐκεῖνης ἦν

ἡμίκλειστος, καὶ ταχέως τὴν ἡνοιξαν ὠθήσαντες διὰ τοῦ ποδός. Μεγάλῃ πυρᾷ ἐφεγγαζόμην ἐν τῇ ἐστῇ, ἐν τινὶ δὲ χύτρᾳ ἔβραζον γεώμηλα. Καί-τοι ἐπανειλημμένως ἐφώναζαν τοὺς κατοίκους, οὐδεὶς ὅμως ἀπεκρίθη. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς χύτρας τῶν γεωμῆλων ἀπεπέμποντο ἀτμοὶ τόσον ἐρε-κτικοί, ὥστε ἀμφότεροι οἱ ναυαγοὶ δὲν ἠδυνήθη-σαν νὰ κρατηθῶσιν. Ἐκάθησαν καὶ ἔφαγον, καὶ ὁ Θεὸς εἰξέυρει μὲ πόσῃ ὕψει! Ἐθερμάνθησαν παρὰ τὴν ἐστίαν, καὶ πρὸς ἐπίμετρον τῆς εὐτυ-χίας των ἀνεκάλυψαν ἐπὶ τινος σκνίδος τρυβλίον γάλακτος, δι' οὗ ἐκόρεσαν τὴν δίψαν των.

Τότε ἠκούσθησαν ἔξω φωναὶ καὶ ἀνθρωπός-τις εἰσῆλθεν εἰς τὴν καλύβην φωνάζων «Glas! Glas!» (Νικόλαε, Νικόλαε.) Μετ' ὀλίγον ἠκολού-θησεν αὐτὸν καὶ ὁ σύντροφός του, ὃν οὕτως ἐ-κάλε. Εὐκόλον εἶναι νὰ φαντασθῇ τις τὴν ἐκ-πληξιν τῶν δύο νεωστὶ ἐλθόντων, ἰδόντων τοὺς ἀεροναύτας ἐν τῇ καλύβῃ των, οἵτινες ἐκθα-λόντες τὰ ὑποδήματά των, ἅτινα ἐτοποθέτησαν παρὰ τὴν ἐστίαν ἵνα θερμανθῶσιν, ἔτρωγον ἀ-ταράχως τὰς ζωοτροφίας των ἐνοικούντων. Ὁ οἰκοδεσπότης ἀνέτεινε τοὺς βραχίονας πρὸς τὸν οὐρανόν, ὁ δὲ κ. Ῥολιέ τῷ ἀπῆντα διὰ χειρονο-μιῶν, ὅς ἐκεῖνος οὐδαμῶς κατελάμβανεν, ὅτε αἶφνης ὁ ἕτερος τῶν ἐνοικούντων, ἰδὼν τὰ ὑπο-δήματα τῶν ὁδοιπόρων, ἔστη ἐκπεπληγμένος· τὸ σχῆμα αὐτῶν προσεέλκυσε τὴν προσοχὴν του, λαβὼν δὲ ἐν τούτων τὸ ἐξήτασε ποικιλοτρόπως, μέχρις οὗ παρετήρησεν εἰς τὸ ἄνω ἄκρον αὐτοῦ τὴν σημείωσιν τοῦ κατασκευάσαντος ὑποδημα-τοποιοῦ: Χ.... Προμηθευτῆς τῆς αὐτοκρα-τείας. Παρίσιοι.

— Παρίσι! Παρίσι! ἀνέκραξε, vo French? French? (σεῖς Γάλλος, Γάλλος;)

— Για, για (ναὶ, ναὶ), ἀπεκρίθη ὁ κ. Ῥολιέ· Παρίσι! Παρίσι! Μπα.λ.λουρ, μπα.λ.λουρ! (ἀε-ρόστατον), προσέθηκε, δεικνύων τὸν οὐρανὸν καὶ καταβιβάζων τὸν βραχίονα, ὅπως παρὰστή-σῃ τὴν πτώσιν τοῦ ἀεροστάτου.

Ἀφ' οὗ ἐφιλοξενήθησαν ἐν τῇ καλύβῃ, οἱ ἀε-ροπόροι ἀνεχώρησαν ἐπὶ ἐλκύνθρου καὶ μετ' ὀλί-γον ἐφθασαν εἰς Κονγςβέργ, ὁπόθεν διηυθύνθη-σαν εἰς Δράμμαν, ἐνθα εὗρον γαλλικὸν πρακτο-ρεῖον. Ὁ τηλεγράφος εἶχεν ἀναγγεῖλει τὴν πτώ-σιν τοῦ ἀεροστάτου τῆς Αὐρηλίας ἀνὰ πάσα-τὰς πόλεις τῆς Νορβηγίας, καὶ οὕτως οἱ ὁδοι-πόροι πανταχοῦ κατὰ τὴν διάβασίν των ἀπῆν-των πληθὸς πολὺ μετὰ συμπαιθείας καὶ ἐνθου-σιασμοῦ δεξιούμενον αὐτούς.

Ἡ ὑποδοχὴ ἦν συγκινητικώτερα ἐν τῇ πρω-τευσίᾳ τῆς Νορβηγίας. Οἱ ἀεροναῦται ἐφθα-σαν εἰς Χριστιανίαν, περικυκλωμένοι ὑπὸ με-γάλου ἀριθμοῦ κατοίκων, ἐπευφημούντων ὑπὸ τῆς ὠραίας Γαλλίας. Μετέβησαν εἰς τὸ ὀρισθὲν αὐτοῖς ξενοδοχεῖον, ὅπου μετ' ὀλίγον ἐπεσκέφ-θη καὶ ἐδεξιώθη αὐτοὺς πρεσβεία κυριῶν. Πολλὰ

γυναικὲς ἐπίσης τοῦ λαοῦ ἐζήτησαν νὰ ἴδωσι τοὺς ἀεροναύτας, καὶ ἄγουσαι ἐκ τῆς χειρὸς τὰ τέκνα των, ἔλεγον πρὸς αὐτούς· «Εὐλογήσατε τὰ παιδιὰ μας, διὰ νὰ γίνωσιν ἀργότερα γεν-ναῖοι καθὼς σεῖς!» Ἀλλὰ καὶ νεάνιδες παρου-σιάσθησαν μὲ τριχώρους ἀνθοδέσμας, καὶ σπουδασταὶ συναθροισθέντες ὑπὸ τὰ παράθυρα ἐψάλλον γαλλικὰ ἔσματα.

Τὴν ἐσπέραν ἡ πόλις προσήνεγκεν εἰς τιμὴν τῶν ἀεροναυτῶν συμπόσιον, οὗ μετέσχον χίλις πεντακόσια πρόσωπα. Περὶ τὸ τέλος δὲ τοῦ συμποσίου ἐψάλη ἐν χορῷ ὕμνος εἰς τὴν Γαλ-λίαν, συνθεθεμένος ὑπὸ τοῦ νορβηγικοῦ ποιητοῦ Ἰωνᾶ Λεϊ.

Ὁ Ῥολιέ καὶ ὁ Βεζιέ ἀνεχώρησαν ἐκ Νορβη-γίας τὴν ἐπαύριον, λαβόντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ 23,800 φρ. ὑπὲρ τῶν πληγωμένων Γάλλων.

Οὕτω κατέληξε τὸ ταξίδιον τῶν ἐν τῷ τα-χυδρομικῷ ἀεροστάτῳ Αὐρηλίας ἀεροναυτῶν. Οἱ ταχυδρομικοὶ σάκκοι, οὐδ' αὐτοῦ τοῦ εἰς τὴν θάλασσαν ριφθέντος ἐξαίρουμένου, ὃν εὗρε πλοῖόν τι, ἐφθασαν μὲν ἀσφαλῶς ἐν Γαλλίᾳ, δυστυχῶς ὅμως λίαν ἄργα, διότι δὲν κατωρθώ-θη ν' ἀναγγελθῇ ἐν καιρῷ εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Λεϊγρος ἡ ἐξοδος τοῦ ἐν Παρίσιος στρατοῦ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Δυκρῷ.

GASTON TISSANDIER.

ΔΗΜΩΔΗ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

Ὁ Νεσκιτζὶν Γάσπαρης.

(Νάξου).

Μία φορὰ ἦταν ἕνας μπαλωματῆς κ' ὅλη τὴ μέρα ἠδούλευγενε νὰ βγάλῃ κἀνέναν παρᾶ, καὶ τὸ βράδυ πρῶτην του ψουνισιὰ ἦτανε ν' ἀγορά-σῃ μιὰ μεγάλη μπουνάλα κρασί καὶ μεζέδες νὰ κάμῃ τὸ βράδυ ζιαφέτι. Βράδυ δὲν ἠπέρνανε ποὺ νὰ μὴ γλεντίσῃ καὶ νὰ τραουδῇ ἔς τὸ σπῖτιν του. Νὰ πῇ κ' ἐκεῖνος πῶς «ἄθρῳποι ἡμαστένε, μπο-ρεῖ νὰ μοῦ λάχῃ κἀμμὴν ἀνάγκη, ὅς φυλάξω ἔλια παραδάκια ἔς τὸ σεντοῦκι», ὅγεςκε ὅσα ἤβγανε τὴν ἡμέρα, μὰ πέντε παράδες, μὰ δέκα, μὰ εἴκοσι, τὰ ξόδιαζενε ἔς τὸ κρασί. Μιὰ βρα-δυὰ ὁ βασιλέας ἐκεينوῦ τοῦ τόπου ἤβγανε τι-πτίλι· περνᾷ ἀπόξω ἀπὸ φτηνοῦ τοῦ Νεσκιτζὶν ἀκούει ζεύικα, χαραῖς, γλεντζέδες, κουριόζος μπαίνει μέσα ὡς καθὼς τὸν εἶδεν ὁ μπαλω-ματῆς, ποὺ νὰ τότε γνωρίσῃ;—«Μπρὲ καλὸ ἔς τονε, ἔλα καὶ σὺ νὰ πιούμενε, κάτσε.» Καθίξ' ὁ βασιλέας πίνει, ἀπὲ τὸν ἀρωτᾶ:—«πῶς μαθὲς τόση χαρὰ, τόσο ζεύικι; κἀνέναν καλὸ χαβαδίση ὅλκουςες.»—«Μπρὲ ὅχι· μὴν τ' ἀρωτᾶς, εὐτ' εἶν' ἡ παντοτεινὴ μου ζωὴ.» Φεύγ' ὁ βασιλέας. Τὴν ἄλλην βραδυανὴ πάλι ἤξαναγέννηκεν τιπτίλι γυρίζει· «σάν ἡκοντεύγανε μεσάνυχτα βλέπει πῆγὰ ὅλ' ἡ πολιτεία ἡσυχία ἡκοιμούντανε ἔς τὰ σπῖ-τιαν τονε, γερνᾷ κ' ἀπὸ τοῦ Νεσκιτζὶν ἀκούει ἀ-κόμη χαραῖς, τραούδικα, μπαίνει πάλι μέσα.—

«Μπρὲ καλὸ ἔς τονε, τοῦ λέε' ὁ μπαλωματῆς, κα-λὸς τ' ἀδέρφι, ἔλα πάλι κάτσε, πιε.» Πίνει λιάνη ὁ βασιλιάς καὶ τοῦ λέε:—«μὰ πῶς ἐσὺ τέτοιον ὦρ' ἀκόμη ἔς τὸ γλέντι; ποὺ τὴ βρίζεις τὴν παράδες;»—«Νὰ ὅλη μέρα μπαλὼν κ' ὅσα βγάλλω, μὰ πέντε παράδες, μὰ δέκα, μὰ εἴκοσι, ὅλαις ἔς τὸ κρασί· ζωὴ καὶ σκῶτι.»—«Μὲν τὴ-χὴ ν' ἀβρωστήσης γιὰ νὰ σοῦ λάχῃ κεσάτι;»—«Ἐ' λαχαίνει' μωρὲ πιε κακόμοιρε κ' εἶντα σὲ μέλλει;» (πόσο σὰς φαίνεται νὰ λέει τῶρα τὸ βασιλιά κακόμοιρο). Τὴν ἄλλην μέρα φερ-μάνι ὁ βασιλέας ὅλα τὰ παπουτσιδίκια νὰ κλεί-σουνε, γιὰτ' ὅποιος ἀνοίξῃ θὰ τοῦ πάρῃ τὸ κε-φάλι· γιὰ νὰ δῇ που θαύρη αὐτὸς νὰ κάμῃ τὸ ζιαφέτι. Ὅλη μέρα ὁ Νεσκιτζὶν δερμένα χεῖρια· σάν ἡμισοκόπησενε τὸ μεσημέρι ἠθουμήθηκενε τοῦ πιτοῦ, λέε:—«Ἀμὲ τὸ κέρι τὸ βράδυ πῶς θὰ γένῃ;» (Δὲν ἠθουμήθηκενε τῶρα μὴδὲ φαί-μηνδὲ τίςτις, μόνου διαολικὸ τοῦ κόλλανε ὁ γλε-τζὲς πῶς θὰ ἐνῇ)—«ὅ,τι ὅ,τι νὰ κάμω νὰ βγά-λω ἕνα δυὸ παράδες.» Κατὰ καλὴν του τύ-χην βλέπει ἕνα καίκι κ' ἤρχουντανε· τρέχει ἔς τὴν ἀκρογιαλιά κ' ἤξεφόρτονενε τὸ καίκι πραγματικὴ λέει τοῦ παραμυθεῖ—«ποῦ θὲ νὰ κουβαλήσης εὐτά;»—«Ἐ' τὸ τάδε μέρος ποῦνε τὸ μαγαζί μου.»—«Ἄσε νὰ σοῦ τὰ κουβαλήσω γιὰ κ' ἐκεῖ ποῦ θὰδινες τοῦ χαμᾶλη ἕνα γρόσι νὰ πούμενε, δόσε μου ποῖο λῖο.» Λέει—καλὸ. Πέρν' ὁ καλὸς σου μπαλωματῆς τὴν παραμυ-τιαῖς λῖαις λῖαις ἔς τὴν ῥάχιν του καὶ τὴν κου-βάλανε ἔς τὸ μαγαζί ὡς τὸ βράδυ, κ' ἤπηρενε πῆγὸ πολλοὶ παράδες παρὰ ὅλαις τ' ἄλλαις μέραις. Μὰ τὴ χαρὰν του πῆγὰ, γεμίζει δυὸ μπουκάλας κρασί μεζέδες καὶ τὰ συνειθισμένα. Γίνεται πάλι τὸ βράδυ ὁ βασιλέας τιπτίλι μιὰ καὶ δυὸ κ' ἀπόξ' ἀπὸ τοῦ Νεσκιτζὶν· ἀφῆκεν-ται, ἐτότε δάτανε ποῦτανε φωναῖς πατερντί—«μωρὲ τὸ διάολο ποῦ τ' ἤνρενε τσοὶ παράδες;» μπαίνει πάλι μέσα.—«Μωρὲ καλὸ ἔς τονε, καλὸ ἔς τὸ μουστερὴ μου· ἔλα κάτσε, πιε καὶ σὺ κα-μένε, τυχερεῖμαστένε σήμερα.»—«Πῶς ἀπόψε ποῖο ἀλέγρο νὰ σὲ βλέπω;»—«Μωρὲ εἶντα νὰ σοῦ πῶ μ' αὐτὸ τὸ μασκαρὰ τὸ βασιλιά (κ' ἤ-τανε μ'προστά)· μοῦβγαλανε λέει τὸν κακὸν του τὸν καιρὸ φερμάνι νὰ κλείσουν ὅλα τὰ παπου-τσιδίκια κ' ἄλλο δὲν ἠσυλλοοῦμουν μόνου πῶς θὰ ἐνῇ τὸ ζεύικι τὸ βράδυ. Γιὰ τὴν τύχη μου ἠδῶν καίκι μετὰ πραγματικὴ, ἤκαμα τὸ χαμᾶλη καὶ ἔ... μωρὲ πιε καὶ μὴν τ' ἀρωτᾶς αὐτά.» Πίνει λῖαις ὁ βασιλέας καὶ φεύγει. Ταχυτέρου ἄλλο φερμάνι—«παπουτσιδικο νὰ μὴν εἶν' ἀ-νοιχτὸ, κἀνείς νὰ μὴν κἀνῃ τὸ χαμᾶλη.» Ἡβρι-σκεν εὐτὸς νὰ μὴν τὰ πολυλοοῦμε κολάει κ' ἤ-βγανε παρὰδάκια καὶ τὸ ζεύικι νὰ μὴ λείψῃ. Κάθε βράδυ τὸν ἠύρισκεν ὁ βασιλέας πῆγὸ ἀλέ-
1. Ἦ.
2. Δίν.

γρο παρὰ τὴν ἄλλη μέρα. Ἀπὸ δὲν ὁ βασιλέας πῶς μὲ τὰ φερμένα δὲν κάνει δουλειά, ἡγόγγυζε κ' ὁ κόσμος πῶς δὲν τ' ἤφινε να κάνουνε τὴ δουλειάν τωνε, ὅλα τὰ παπουτσίδικα κλειστά, χαμάλης δὲν ἡβρίσκουντανε, μυστρατζῆς νὰ πουλῇ 'ς τὸ δρόμο δὲν ἡφαινούντανε, βγάξει ἄλλη διάταξι πῶς—«ν' ἀνοίξουνε πάλι ὅλα κατὰ πῶς πρῶτα, παπουτσίδικα, μυστρατζῆδες, χαμάληδες 'ς τὴ δουλειάν τωνε κ' ὁ μπαλωματῆς νὰ πάη 'ς τὸ ταχυτικό.» Πέρνουνε τὸν καλὸ σου Νεσκιτζὶν τόνε ντύνουνε στρατιωτικὰ μὲ χρυσὰ κουμπιὰ καὶ 'ς τὴν ὑπηρεσία. Αὐτὸς δὲν τὸν ἡκορτεν ἄλλο παρὰ πῶς θὰ γείνη πὸ βραδυνὸ ζεῦκι χωρὶς παρὰ. Εἶντα μηχανεύγεται; ξεπαρλαεῖ ἕναν του κουμπὶ πάει καὶ τὸ πουλεῖ κ' ἡκαμενε τὸ ζεῦκιν του 'σάν καὶ πρῶτα καὶ καλλίτερα. Περνᾷ πάλ' ὁ βασιλέας ἀπὸ τὸ σπῆτιν του γιὰ νὰ 'δῇ εἶντα θὰ κἀνῃ, ἀκούει πάλι χαβάδες, μανέδες—«μωρὲ τὸ μασκάρᾳ ποῦ ταῦρεν, ὁλημερῆς 'ς τὴν ὑπηρεσία;» μπαίνει μέσα.—«Μωρὲ καλὸ 'ς τὸ νωρίτικο, καλὸ 'ς τὸνε, ἔλα κάτσε, πάρε μεζέ, φάε. Κάθετ' ὁ βασιλέας καὶ τοῦ λέει:—«ἀμὲ τώρα; ἡκουσα καὶ σὲ βλέπω ἀπὸ τὴ φορεσιά σου πῶς σὲ βάλανε 'ς τὸ ταχυτικό, ποῦ ταῦρηκες τὰ παραδάκια;»—«Μωρὲ χαρὰ 'ς τὸ ξεταχτή! ἕνα κουμπὶ μου ἡπούλησα ποῦ δὲν καλοφαίνεται;» μπόρεῖ νὰ μοῦ λείψῃ τὸ ζεῦκι; . . . μωρὲ δὲν τρῶς μόνου κάθεσαι καὶ ῥωτᾷς;» Πίνει πάλι μιὰ σταλιά ὁ βασιλέας καὶ φεύγει 'ς τὸ γενάτι λέει νὰ 'δοῦμεν ὡς πότσε θὰ βαρῶν αὐτό; Κάθε μέρα ὁ καλὸς σου στρατιώτης ἡβγανεν ἀπὸ ἕνα κουμπὶ, λέει εὐτὸ δὲ φαίνεται, τὴν ἄλλη εὐτὸ δὲν καλοφαίνεται, εἶντα χρειάζονται διπλὰς σειραὶς κουμπιὰ; ἕνα ἕνα βγάνει τὴ μιὰ σειρά κ' ὅλο 'ς τὸ κρασί. Ἀπέκειο λέει «εἶντα χρειάζονται ὡς κάτω νὰ κουμπώνεται;» ἕνα ἕνα ἡπόμεινε ψιψιρὶ γιορντασὶ χωρὶς κουμπὶ. Σὺν ἡσωθήκανε τὰ κουμπιὰ ἡβγαλενε καὶ τὴ λάμα τοῦ σπαθιοῦν του καὶ τὴν ἐπούλησε κ' ἐκείνη. Ὁ βασιλέας ἡφεκενε νὰ περάσουνε κάμποσαις μέραις, λέει—«ἔ! ἀκόμη θὰ σώνουνται κουμπιὰ;» 'σάν ἡ κουτούρενε πριά πῶς δὲ θὰ πόταξε, ντύνεται πάλι τιπτίλι πάει τὸν ἀκούει, τὰ ἴδια μπαίνει μέσα βλέπει σειρά μποκάλας γεμάταις κρασί, στρωμένη τραπεζαρία, ψωμιὰ, μεζέδες. Καθὼς τὸν εἶδεν ὁ Νεσκιτζὶν λέει:—«Μπρὲ καλὸ 'ς τὸν, εἶντα μοῦ γίνεσαι τόσαις ἀγαθοναίς; ἔλα κάτσε, φάε, πιε' ἀπόψε χαρὰς καὶ ζιζφῆτι.» Κάθετ' ὁ βασιλέας κάνει πῶς πίνει ἰλιάκι, λέει—«μὰ καλὰ καὶ σοῦ σώνουνται; ἀκόμη κουμπιὰ;»—«Δὲν ποτᾶζω, φτωχέ μου.»—«Ἀμὲ πῶς τὰ κατὰφες;»—«Πρᾶμᾶνε ποῦ δὲν ἡκανε νὰ σοῦ τὸ 'πῶ, μὰ σ' ἔχω πριά ἀρκαντάση.

1. Ἐσπεράς.

2. Ἰπολείπονται, ἔχεις καὶ ἄλλα.

Τὴν λάμα τοῦ σπαθιοῦ μου, ἄσορτ', ἐπούλησα κ' ἡγόρσασι γιὰ 'δῆς τόσαις μποκάλας καὶ μεζέδες γιὰ πεντέξη βραδυαίς. . . μόνου θὰ κατοπιῆς; εἶντα σ' ἔχω γῶ, πνευματικό;» Τὴν ἄλλη μέρα ὁ βασιλέας ἐπιθεώρησι 'ς τὰ στρατέματα, 'ς τὴν μεγάλην πιάτσα. Ὅλοι ἡλουστράρανε τὰ κουμπιὰν τωνε, τὰ σπαθιὰν τωνε συγυρισμένοι ἡπῆσαν 'ς τὴν παράτα. Εἶντα νὰ κάμῃ κ' ὁ φλόος, ἔμπνὸς ὅμως, βρίσκει δὲ ξέρε πῶς ψεύτικα κουμπιὰ, τὰ βάζει πελεκᾷ ἕνα ξύλο, τὸ κάνει 'σὰ σπαθί καὶ τὸ βάνει 'ς τὴ θήκη καὶ πάει 'ς τὴν παράτα, λέει—«νὰ μὲ ψαλαφήσουνε δὲ θένε;» Ὁ βασιλέας κατὰ πῶς ἡπαρταχτήκαν ὅλοι κ' ἡγύριζενε πῶς θὰ τσαῖ 'δῇ, πάει καὶ κοντὰ 'ς τὸ Νεσκιτζὶν ἡκαμενε πῶς δὲν τόνε 'ξέρει, λέει—«νὰ βγάλῃς τὸ σπαθί σου καὶ νὰ πάρῃς τὸ κεφάλι τοῦ πλαϊνοῦ σου.» Ὁ καμμένος ὁ πλαϊνὸς ῥεπετὶ τὸν ἐπῆκινε, μὰ ὁ βασιλέας τοῦ τῶπεν ἐπίτηδες γιὰτ' ἡξερνε πῶς δὲν ἔχενε σπαθί. Ἐκεῖνος, λέει—«μὰ πῶς θὰ τὸ κάμω ποῦνε ἄδικο μαζὲς, εἶντα σοῦφταίξενε βασιλέα μου ὁ πλαϊνός;» (ἂν εἶχενε σπαθί γιὰ χάζι τοῦ τῶκοθγενε, μὰ. . .)—«Πάρε τοῦ σοῦ λέω τὸ κεφάλιν του μὲ τὸ σπαθί σου γιὰτὶ θὰ τὸ 'πῶ ἐκεῖνοῦ νὰ πάρῃς τὸ 'δικό σου.» Σὺν εἶδεν εὐτὸς ἐπὶ τὰ χρειάστηκεν λέει—«Θεὲ θαμασμένε, ἂν ἦνε δίκιο νὰ πάρω τὸ κεφάλι τοῦ πλαϊνοῦ μου. . . εἶδῃ μὴς ξύλο νὰ γενῇ τὸ σπαθί μου», καὶ φόρα τὸ ξύλινο σπαθί. Νὰ 'δῇ ὁ βασιλέας τὴ μαστοριά λέει—«μωρὲ μπράβο σου», τὸν ἡκαμενε φτισιάλε μὲ λουρὲ κάθε μῆνα, λέει—«νὰ τώρα νὰ κἀνῃς τὸ ζιζφῆτι σου χωρὶς ντράβαλα.»

ΣΗΜ. Τὸ ἐν τέλει ἐπεισόδιον τῆς πωληθείσης σπάθης καὶ τῆς εὐστύχου τοῦ Νεσκιτζὶν Γάμπρη ἀπαντήσεως εἶναι γνωστότατον, ἀναφέρεται δὲ εἰς τὸν βασιλέα τῆς Λυττίας Ἰωσήφ καὶ εἰς τὸν τῆς Ρωσίας αὐτοκράτορα Νικόλαον ὁπ' ἄλλων.³

ΚΟΚΚΟΙ ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΟΣ

Ἡ συνήθεια τῶν δημοσίων ἀναγνώσεων δὲν εἶναι ἐλληνικὴ τις ἰδιοτροπία, ἀλλὰ συρμός ἀκμάζων σήμερον πνυταχρὺ τῆς ὑψηλίου. Μεταξὺ ὅμως τῶν ἐν Εὐρώπῃ συναθροίσεων καὶ τῶν ἡμετέρων ὑπάρχει διαφορὰ τις, ἣν νομίζω σπουδαίαν. Οἱ ἐκεῖ ἐν Συλλόγοις λαλοῦντες δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δύο κατηγορίας, ἀκριβῶς ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμέναι: εἰς εἰδικούς ἐπιστήμονας καὶ εἰς ἀπλοὺς ἀγορευτάς. Οἱ πρῶτοι τούτων, ὅσους παρίστανται πρὸ τοῦ ἀκροατηρίου, ὑποχρεοῦνται νὰ παραθέσωσιν αὐτῷ νέον τι γεγονὸς ἢ ἐξήγησιν γεγονότος, προὐδὸν τῆς ἰδίας αὐτῶν παρατηρήσεως καὶ μελέτης, προσφέρουσι τὰς ἀπκρχὰς τοῖς ἀκροαταῖς, πρὸς ἐναποθέσωσιν αὐτὸ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς ἐπιστήμης.

1. Ἀθλιος, φλογισμένος, ἀντὶ φλόγος· ὅπως φλοῖζω, φλογίζω, φλέγω.
2. Ἀνησυχίας, κόπου. Ἰσως τὸ γαλλ. travail.
3. Νεοελληνικὰ Ἀνάλεκτα.

μῆς· ἢ δ' ἐκθεσις ἀληθειῶν πρὸ πολλοῦ κεκτημένων καὶ ἀναμφισβητήτων δὲν θεωρεῖται ὡς ὑπαγομένη εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς ἐν Συλλόγῳ ὁμιλίας. Οὕτως, ἂν ἀναβιάνων τις ἐκεῖ τὸ θέμα ἔσπευδε νὰ πληροφορήσῃ τοὺς ἀκροαμένους περὶ τῶν κοιτασμάτων, ἐν οἷς ἀπαντῶνται συνήθως οἱ γαιάνθρακες, τῆς ὥρας τοῦ ἔτους καθ' ἣν καταπίπτουσι πυκνότεροι οἱ διάττοντες ἀστέρες ἢ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐκτίσθησαν αἱ πυρραμίδες, οὗτοι ἐδικαιοῦντο νὰ μεμψιμοιρήσωσιν ὡς ψευθεῖντες τῶν ἐλπίδων, διότι τὰ ἐκτιθέμενα αὐτοῖς, ὅσα χρήσιμα καὶ ἂν ὑποτεθῶσιν, ἡδύναντο νὰ εὕρωσιν ἀπόνως ἀπλοῦντες τὴν χεῖρα εἰς τὸ πρῶτον τυχὸν ἐγχειρίδιον ἢ λεξικόν. Καὶ τοιαῦτα μὲν αἱ παρὰ τῶν εἰδικῶν σοφῶν ἀπαιτήσεις τοῦ ἀκροατηρίου τῶν δ' ἀπλῶν ἀγορευτῶν αἱ ὑποχρεώσεις, καίτοι διάφοροι κατὰ τὸ ποῖον, δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐλαφρότεροι. Οἱ ῥήτορες οὗτοι δὲν ὑποχρεοῦνται τῇ ἀληθείᾳ νὰ εἰπωσὶ τι νέον, οὐδ' ἴσως καὶ νὰ γνωρίζωσιν ἀκριβῶς τί λέγουσιν. Ἀπ' ἐτέρου ὅμως οἱ εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην κατατασσόμενοι ὀφείλουσιν ἐξ ἀπαντος νὰ μεταχειρίζονται τὸν λόγον μετ' ἐξόχου τινὸς πρωτοτυπίας καὶ τέχνης. Τὸ δ' ἀκροατήριον, τερπόμενον εἰς τὰς φράσεις αὐτῶν ὡς εἰς τοὺς λαρυγγισμοὺς ἀοιδοῦ ἢ τὰ πηδήματα χορευτρίας, ἐπιτρέπει αὐτοῖς ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον νὰ λαλῶσιν ἐπ' ἀπειρον, ἔστω καὶ μηδὲν λέγοντες· καὶ καθὼς περιμένει παρὰ τῶν ἐπιστημόνων νὰ φωτισθῇ, οὕτω ζητεῖ παρὰ τούτων νὰ θαμβωθῇ διὰ πυροτεχνίας τινος εἰκόνων, χρωμάτων καὶ σπινθήρων.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω, πᾶς ὁ ἐν Εὐρώπῃ ὀρεγόμενος νὰ λαλήσῃ δημοσίᾳ πρέπει προηγουμένως ν' ἀποτείνῃ εἰς ἑαυτὸν τὰς ἐξῆς δύο ἐρωτήσεις: «Ἐχω τι νέον νὰ εἰπῶ; Ἐν ἐλλείψει τοιούτου, δύναμαι νὰ ἐπαναλάβω τὰ ἥδη ῥηθέντα ἄλλως πῶς ἢ ὅπως μυριάκις ἥδη ἔρρέθησαν πεζῶς τε καὶ ἐμμέτρως;» Ὁ δὲ μὴ δυνάμενος ν' ἀπαντήσῃ καταφατικῶς εἰς οὐδετέραν τῶν ἐρωτήσεων τούτων, μένει ἄφωνος ὡς ἰχθὺς, ἐκτὸς ἂν ὀρέγεται τῆς δόξης νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀναμασσώντων.

Ἐν Ἑλλάδι δὲν ὑπάρχει ἡ ἀπαιτούμενη δυσαναλογία γνώσεων καὶ εὐγλωττίας μεταξὺ γραφόντων καὶ ἀναγινωσκόντων, λαλούντων καὶ ἀκουόντων· καθότι οἱ μὲν ἀναγνώσται καὶ οἱ ἀκροαταὶ κατ' οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἀλλήλων, οἱ δὲ λαμβάνοντες τὸν κάλαμον ἢ τὸν λόγον, κατ' οὐδένα τρόπον δύνανται εἰσεῖτι νὰ συγκριθῶσι πρὸς τοὺς ἑσπερίους. Ἡ ἐν βραχεὶ χρόνῳ καταρθηθεῖσα τοῦ Ἑθνους ἡμῶν διανοητικὴ ἀνάπτυξις εἶναι ἀληθῶς θαυμασία, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοσαύτης δημοκρατικῆς ἰσότητος διανεμημένη, ὥστε ὑπὸ φιλολογικὴν ἐποψιν ἡ πατρις ἡμῶν ὁμοιάζει ὁμαλωτάτην πεδιάδα, ὅπου οὔτε ὄρη

φαίνονται, οὔτε λόφοι, οὐδ' ἐξοχὴ οἰαδήποτε. Ἐν ἄλλαις χώραις, ὧν ὁ διανοητικὸς ἰσολογισμὸς εἶναι πολὺ κατώτερος τοῦ ἡμετέρου, ἐν Ῥωσίᾳ λ.χ. καὶ Ῥωμουνίᾳ, εὐρίσκονται ἄνδρες τινες ὑπερέχοντες κατὰ τὸν νοῦν ἢ τὸν λόγον τὸ περὶ αὐτοὺς Κοινόν· ἐνῶ παρ' ἡμῖν ἄλλο τι δὲν ὑπάρχει εἰμὴ μόνον Κοινὸν ἀνεπτυγμένον καὶ φιλόσκαμμον, ἔτοιμον ν' ἀτενίσῃ πρὸς τοὺς λαλοῦντας ἀπὸ τρίποδος μετὰ τοῦ εἰρωνικοῦ ἐκείνου μειδιάματος, ὅπερ διέστελλε τὰ χεῖλη τῶν ἀρχαίων οἰωνοσκόπων, ὁσάκις ἀπήντων ἀλλήλους εἰς τὰς ἀγυῖας τῆς Ῥώμης. Καὶ τοῦτο οὐχὶ ἀδίκως· ἀφοῦ ἕκαστος παρ' ἡμῖν ἀναγνώστης δύναται, χρειᾶς τυχοῦσης, νὰ γράψῃ τὸ βιβλίον, ὅπερ ἀναγινώσκει, καὶ ὁ τυχὸν λιθοκόπος νὰ λαξεύσῃ χεῖρας καὶ πόδας, οἱ οἱ κοσμοῦντες τὸν πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου ἀνδριάντα τοῦ Ῥήγα Φερράριου· πιστεύω δ' ἀκόμη, ὅτι ἂν ἡδύνατο καὶ νεκρὸς ἀναστὰς νὰ λαλήσῃ, ἡθελεν ἀπαγγεῖλει ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐπικήδειον λόγον, κατ' οὐδὲν κατώτερον τοῦ ὑπὸ τοῦ ῥήτορος ἐκφωνουμένου.

Ἡ τοιαύτη ἐντελής ἰσοπέδωσις τῆς διανοίας, ὅσα εὐχάριστος καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὑπὸ εὐαγγελικὴν ἐποψιν, ἔχει ὅμως καὶ τὸ κακὸν ν' ἀναγκάζῃ ἡμᾶς νὰ προσφεύγωμεν εἰς ξένα προϋόντα, ὁσάκις σπουδάζοντες ὀρεγόμεθα πνευματικῆς τινος ἀπολαύσεως· καθότι, ἂν ὁ τόπος ἡμῶν παράγῃ μόνον ῥητινίτην, πάντων ἡμῶν ἡ γέυσις εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη, ὥστε νὰ προτιμᾷ τὸν καμπανίτην· καὶ τοῦτο καθιστᾷ οὐκ ὀλίγον δυσχερῆ τὴν θέσιν τοῦ οἰνοχοοῦντος τὸ ἐντόπιον νέκταρ.

Τὰ ἀνωτέρω, ὧν δύσκολον φαίνεται μοι ν' ἀμφισβητηθῇ ἡ ἀκρίβεια, μὲ παρεκίνησαν νὰ πιστεύσω, ὅτι οἱ ἡμέτεροι Σύλλογοι, παρ' ὧν οὐδεὶς δικαιοῦται ν' ἀπαιτήσῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκτακτὸν τινα ὠφέλειαν ἢ ἡδονήν, ἀρῶνται τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν ἐξ εὐγενούς τινος αὐταπαρνήσεως, ὠθούσης ἡμᾶς νὰ θυσιάζωμεν ὥρας τινὰς τοῦ παρόντος χάριν τοῦ μέλλοντος. Ἐπὶ τῇ ἐλπίδι δηλαδὴ, ὅτι ἂν διὰ συντόνου καλλιέργειας δὲν ἀπολαύσωμεν διανοητικούς καρπούς, οἷσι οἱ ἀλλήλοις, θέλομεν συνειθίσαι τοῦλάχιστον εἰς τὰ ἡμέτερα, ἀπαλλαττόμενοι βαθμυδὸν τῆς μαστιζούσης ἡμᾶς ξενολατρίας. Οὕτως ἐν Γαλλίᾳ, ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ μεγάλου, ἐμποδισθείσης τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ καφέ, οἱ ἀβροδίται Γαλάται ἀντικατέστησαν αὐτὴν δι' ἀφεψήματος αὐτόχθονος κικωρίας, ἣν προῖόντος τοῦ χρόνου κατήντησαν νὰ εὐρίσκωσιν ἡδύτεραν τοῦ ἀραβικοῦ κόκκου Τοιαύτην τινα εὐχὴν ἐξέφρασεν ἐν τινι τῶν προλόγων αὐτοῦ καὶ ὁ σοφὸς ἡμῶν φίλος κ. Δ. Βερναρδάκης, παριστῶν εἰς τοὺς κριτὰς τοῦ ἀγῶνος, ὅτι τῆς νεωτέρας ἡμῶν ποιήσεως ὁ κριθίνος ἄρτος ἦτο δι' ἡμᾶς ὑγιεινότερος τῶν φραγκικῶν πλακούντων καὶ

γλυκυσματων. Τὸ κατ' ἐμὲ ἐκτιμῶ κατ' ἀξίαν καὶ τὴν λιτότητα καὶ τὸν πατριωτισμὸν, ὅπως δὴποτε ὅμως νομίζω ὅτι εἰς τοὺς ἐκουσίως υποβαλλομένους εἰς τοιαύτην δίκαιαν ὀφείλεται μισθὸς οὐχὶ κατώτερος, ἢ εἰς τοὺς ἀσκητὰς τοῦ Ὁρους καὶ τῆς Θηβαΐδος.

Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐθαύμαζον ὡς ὑπερτάτην ἐκδήλωσιν τῆς θείας δυνάμεως τὸ θαῦμα, ἥτοι τὴν παράβασιν τῶν νόμων τῆς φύσεως. Σήμερον ὅμως προτιμῶμεν νὰ θαυμάζωμεν ἀντὶ ταύτης ὡς μεγαλείτερον καὶ ὄντως θεοπρεπὲς θαῦμα τὴν ἀκριβῆ τήρησιν τῶν νόμων, οὓς ἔθεσεν ὁ Δημιουργὸς ἐν τῇ ὑπερτάτῃ αὐτοῦ σοφίᾳ, καὶ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐπικρατοῦσαν ἀπαράβατον τάξιν, καθ' ἣν ἡ αἰτία προηγείται πάντοτε τοῦ ἀποτελέσματος, ἡ ὥθησις τῆς κινήσεως, ἡ ὑγρασία τοῦ ἀμανίτου.

Συνομιλοῦντες ἐσχάτως μετὰ πολιτικοῦ ἀνδρὸς περὶ τοῦ παρὰδόξου φαινομένου, καθ' ὃ ἐν μὲν ταῖς λοιπαῖς σχολαῖς τοῦ Πανεπιστημίου διορίζονται οἱ ὅπως δὴποτε γνωρίζοντες τὴν ἱατρικὴν ἢ τὰ νομικά, ἐν δὲ τῇ φιλοσοφικῇ ἐτοποθετήθη ὁ παθὸς τις τοῦ κόμματος, μὴ τυχὼν παρὰ Θεοῦ τῆς ἀπαιτουμένης νοημοσύνης ἵνα ὑπηρετήσῃ τὴν πατρίδα ὡς ἐπαρχὸς ἢ ὑποτελώνης, ἐλάβομεν παρ' αὐτοῦ ὡς ἀπάντησιν τὸ ἀκόλουθον ἀξιωματικὸν ἀπόφθεγμα: «Μία στραβὴ συνταγὴ ἐμπορεῖ νὰ σκοτώσῃ τὸν ἄρρωστον καὶ ἀνάξιον δικηγόρος νὰ καταστρέψῃ τὸν πελάτην, ἐνῶ ἂν ἐξηγήσῃ στραβὰ ὁ καθηγητὴς τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ἀριστοτέλην τὸ κακὸν δὲν εἶναι μέγαν.» Τοιαύτη τις θεωρία ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὰ γράμματα, τὴν ποίησιν, τοὺς συλλόγους καὶ τοὺς διαγωνισμούς. Ἀφ' ἐνὸς μὲν νομίζομεν τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν πληθύν τούτων ἀναγκαίαν εἰς ἔθνος προωρισμένον νὰ φωτίσῃ τὴν Ἀνατολήν, ἀφ' ἐτέρου δὲ περὶ τῆς ποιότητος αὐτῶν εἵμεθα ἐπίσης ἀδιάφοροι, ὅσον νεόπλουτος παντοπώλης εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν χρυσοδέτων τόμων του, τῶν ὁποίων προορισμὸς εἶναι κατ' αὐτὸν οὐχὶ ν' ἀναγινώσκωνται, ἀλλὰ ν' ἀποτελῶσι βιβλιοθήκην, ἀναγκαῖον σκεῦος εὐρωπαϊκῶς νῦν τρεπισμένου μεγάρου. Τὸ δὲ ὄντως περίεργον εἶναι ὅτι ὁ Ἕλλην, οὔτε πνεύματος οὔτε νοημοσύνης ἀμοιρῶν, οὐδόλως ἀπατᾶται περὶ τῆς ἀξίας πάντων τούτων. Ἀλλ' ἐξ ἀνογῆς καὶ ῥαθυμίας ἀκολουθῶν τὸ ἐπικρατῆσαν βεῦμα τῆς ἐπιδείξεως, θέλει Ἀκαδημίας ἐν πληρεστάτῃ γνώσει ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν ἀκαδημαῖοι ἄνδρες, βραβεύει ἔργα τὰ ὁποῖα ἐξ ὅλης καρδίας περιφρονεῖ, χειροκροτεῖ ἀηδιάζων, ἀκροᾶται χασμώμενος ἀτελευτήτους λόγους καὶ εἶναι ὁ ἴδιος ἑτοιμὸς νὰ ὀμιλήσῃ ἐκ τοῦ προχείρου περὶ παντὸς πράγματος, οὐχὶ ἐκ τύφου ἢ ὑπερβαλλούσης πεποιθήσεως εἰς τὰς γνώσεις

του, ἀλλ' ἀπλῶς διότι νομίζει τὴν ἐκστόμισιν λήρων πρᾶγμα ὅλως καθ' ἑαυτὸ ἀδιάφορον καὶ ἀβλαβές.

* *

Διὰ τὴν πλειονοψηφίαν τῶν σήμερον Ἑλλήνων ἡ ποίησις καὶ τὰ γράμματα εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος εὐρωπαϊκῇ πολυτέλειᾳ, συρμῶς, πόρος ζωῆς, μέσον ἐπιδείξεως καὶ οὐχὶ ἀνάγκαι τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας.

Ε. Δ. ΡΟΥΔΗΣ.

Η ΑΘΕΙΑ

Κατὰ τὸν Βάκωνα, μία τῶν ἀποδείξεων ὅτι ἡ ἀθεΐα δὲν εἶνε ἐξριζωμένη ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου, ἔστω καὶ ὁ ἄμετρος πόθος ὃν ἔχουσιν οἱ ὁπαδοὶ αὐτῆς νὰ διαδώσωσι τὴν δοξασίαν ταύτην. Ὁ μὴ δυσπιστῶν πρὸς τὴν ἰδίαν γνώμην, δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπιζητῇ ἐξωθεν ἐρείσματα αὐτῆς καὶ ὑπερμάχους. Ὁ ἀγωνιζόμενος νὰ πείσῃ ἄλλους, θέλει πρὸ πάντων νὰ πείσῃ ἑαυτόν.

Μήπως ὁ Βολταῖρος, ἀφοῦ διήγαγε τὸν βίον ἅπαντα ἐμπαίζων καὶ ἀμφισβητῶν τὴν ὑπαρξίν τοῦ Ὑπερτάτου ὄντος, δὲν ἐμελοποίησεν, ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ θανάτου, τὸν κάλλιστον πρὸς τὸν Θεὸν ὕμνον;

Dieu qu'on méconnaît, Dieu que tout annonce,
Entends le dernier mot que ma bouche prononce.
Si je t'ai méconnu, c'est en cherchant ta loi;
Mon cœur peut s'égarer, mais il est plein de toi.

Τὴν κραυγὴν ταύτην τοῦ ἐκπνεόντος ἀθέου ἰδοὺ πῶς μεθρημάνευσεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν εἰς τῶν ἐγκρίτων συνεργατῶν ἡμῶν.

Σ. τ. Δ.

Θεέ, Σὺ, Ὃν ἀρνείται τις, ἀλλ' Ὃν τὸ πᾶν ἀγγέλλει,
Τὴν λέξιν, ἣν τὸ στόμα μου νὰ εἴπῃ ὑστάτην μέλλει,
Ἐπάκουσον: Τὸν νόμον Σου,
Ἐὰν Σὲ παρεγνώρισα, ἐξήτουν. Σοὺ δὲ μένει,
Σοὺ πλήρης ἡ καρδίᾳ μου, καὶ ἀσπλαγνισμένη
Ἰσως ἀπὸ τὸν δρόμον Σου.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* Ἐν τῶν γνωρισμάτων τοῦ σήμερον Ἑλλήνων εἶνε νὰ ὀμιλῇ ἀπλῶς ἵνα ὀμιλῇ, ἐν γνῶσει ὅτι δὲν λέγει τίποτε. (Α. Dumont.)

* Ἡ ποίησις δὲν εἶνε ἄρτος ἐπιούσιος, ὥστε ἐν ἐλλείψει ἄλλου καλλιτέρου ν' ἀρκώμεθα εἰς τὸν κατώτερον· δὲν εἶνε πρῶτης ἀνάγκης πρᾶγμα, ἀλλὰ τρυφή καὶ πολυτέλεια, ἥτις πρέπει ἢ νὰ ᾔνε καλὴ, ἢ νὰ λείπῃ διόλου. Ὁ ποιητὴς, εἴτε ἀετὸς εἶνε ὡς ὁ Πίνδαρος, εἴτε στρουθίον ὡς ἄλλοι κατώτεροι, πρέπει πάντοτε νὰ πετᾷ. (Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος).

Ὁ δυνάμενος ν' ἀριθμήσῃ ἀκριβῶς τὸ ποσὸν τῶν ἀμαρτημάτων του εἶνε ἄριστος λογιστής.

ΑΘΗΝΑΙ—ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ, ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 14